

Workshop Isolatie

23 mei 2026

Veldhoven
Duurzaam

Agenda

1e deel: Algemene presentatie en algemene vragen.

2e deel: Tijd voor persoonlijk advies/vragen

Bedoeling van de workshop is dat we actief met U aan de slag gaan, te beginnen met een presentatie (1e deel) en daarna de mogelijkheid om uw persoonlijke situatie te bespreken.

Veldhoven
Duurzaam

Even voorstellen

Presentator: Ton Knaapen

Deskundige: Henk Waarma

Waar vind ik de informatie uit de Workshop?

- De informatie is uitgebreid terug te vinden in onze **kennispagina's**
- De presentatie zelf kunt u vanaf maandag terugvinden op onze homepage:
www.veldhovenduurzaam.nl

The screenshot shows the website's navigation menu with 'Kennispagina's' highlighted. Below the menu, there is a breadcrumb trail 'Home » Kennispagina's'. A sidebar on the left lists 'Kennispagina's' with sub-items: 'Bespaar Tips', 'Leveranciers en installateurs', 'Isolatie', and 'Ventilatie en kierdichtheid'. The main content area shows 'Kennispagina's' with buttons for 'Weergeven', 'Bewerken', and 'Structuur'. Below this, it says 'Duurzaam thema: Vereniging Veldhoven Duur' and 'Kennispagina's:'.

Veldhoven Duurzaam wie zijn dat?

- We zijn een groep enthousiaste Veldhovense vrijwilligers die kennis verzamelen over alles wat met energie te maken heeft in en rond de woning.
- Deze kennis willen we met u delen
- We zijn vrijwilligers, we doen dit niet voor geld, we doen dit omdat we het belangrijk vinden om met duurzaamheid bezig te zijn.

Presentaties

Inleiding isolatie
Materiaal keuze

Gevel isolatie
Dak isolatie

Vloer isolatie
Raam isolatie

Pauze
Vragen beantwoorden
afronden

Veldhoven
Duurzaam

Inleiding isolatie

- In alle volgende isolatie presentaties kom je de volgende begrippen tegen:
- **De Rc-waarde (Resistance Construction oftewel thermische weerstand van de constructie)** is een belangrijke term bij het plaatsen van isolatiemateriaal. Met de Rc-waarde wordt de isolatiewaarde van samengestelde constructies als een spouwmuur, een combinatievloer of dak aangeduid en **moet zo hoog mogelijk zijn**
- **De U-waarde (warmtedoorgangscoefficiënt)** drukt de hoeveelheid warmte uit die per m² en per graad temperatuurverschil, tussen de ene en de andere zijde van een glasconstructie doorgelaten wordt en **moet zo laag mogelijk zijn**. (Eenheid W/m²K)
- U-waarde is de omgekeerde waarde van $R=1/U$

Bouwbesluit isolatie

Als je het bouwjaar weet van je woning weet je al best veel over de toegepaste isolatie. In onderstaande tabel kun je de isolatie waardes vinden van vloer, gevel en dak behorend bij het bouwjaar van de woning.

Jaar	Vloer R_c in m^2K/W	Gevel R_c in m^2K/W	Dak R_c in m^2K/W	Beglazing/deuren U in W/m^2K
1965	0,17	0,43	0,86	
1975	0,26	0,69	1,03	
1976	0,52	1,29	1,29	
1979	1,29	1,29	1,29	dubbel glas in woonkamer en keuken
1982	1,29	1,29	1,29	idem
1985	1,29	2,00	2,00	idem
1992	algemene eis van 2,5			idem
2012	algemene eis van 3,5			idem
2015	3,5	4,5	6,0	vereist gemiddelde 1,65 maximaal toegestaan 2,20
2021	3,7	4,7	6,3	

Belangrijk voor Isolatie:

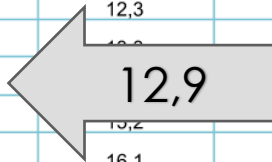
- **De R-waarde (warmteweerstand)**
  - Wordt gebruikt voor muren, vloeren en daken
  - **moet zo hoog mogelijk zijn**
- **De U-waarde (warmtedoorgang)**
  - Wordt gebruikt voor ramen (glas)
  - Is omgekeerde waarde van de R, dus $R = 1/U$
  - **moet zo laag mogelijk zijn.**

Dauwpunt temperatuur van een oppervlakte bij ruimte temperatuur en Relatieve vochtigheid

Veldhoven
Duurzaam

Ruimte temperatuur	relatieve luchtvochtigheid								
	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%	85%	90%
5	-4,1	-2,9	-1,8	-0,9	0	0,9	1,8	2,7	3,6
6	-3,2	-2,1	-1,0	-0,1	0,9	1,8	2,8	3,7	4,5
7	-2,4	-1,3	-0,2	0,8	1,8	2,8	3,7	4,6	5,5
8	-1,61	-0,4	0,8	1,8	2,8	3,8	4,7	5,6	6,5
9	-0,8	0,4	1,7	2,7	3,8	4,7	5,7	6,6	7,5
10	0,1	1,3	2,6	3,7	4,7	5,7	6,7	7,6	8,4
11	1	2,3	3,5	4,6	5,6	6,7	7,6	8,6	9,4
12	1,9	3,2	4,5	5,6	6,6	7,7	8,6	9,6	10,4
13	2,8	4,2	5,4	6,6	7,6	8,6	9,6	10,6	11,4
14	3,7	5,1	6,4	7,5	8,6	9,6	10,6	11,5	12,4
15	4,7	6,1	7,3	8,5	9,5	10,6	11,5	12,5	13,4
16	5,6	7	8,3	9,5	10,5	11,6	12,5	13,5	14,4
17	6,5	7,9	9,2	10,4	11,5	12,5	13,5	14,5	15,3
18	7,4	8,8	10,2	11,4	12,4	13,5	14,5	15,4	16,3
19	8,3	9,7	11,1	12,3	13,4	14,5	15,5	16,4	17,3
20	9,3	10,7	12	13,2	14,4	15,4	16,4	17,4	18,3
21	10,2	11,6	12,9	14,1	15,3	16,4	17,4	18,4	19,3
22	11,1	12,5	13,8	15,2	16,3	17,4	18,4	19,4	20,3
23	12	13,5	14,8	16,1	17,2	18,4	19,4	20,3	21,3
24	12,9	14,4	15,7	17	18,2	19,3	20,3	21,3	22,3
25	13,8	15,3	16,7	17,9	19,1	20,3	21,3	22,3	23,2
26	14,8	16,2	17,6	18,8	20,1	21,2	22,3	23,3	24,2
27	15,7	17,2	18,6	19,8	21,1	22,2	23,2	24,3	25,2
28	16,6	18,1	19,5	20,8	22	23,2	24,2	25,2	26,2
29	17,5	19,1	20,5	21,7	22,9	24,1	25,2	26,2	27,2
30	18,4	20	21,4	22,7	23,9	25,1	26,2	27,2	28,2

Luchtvochtigheid

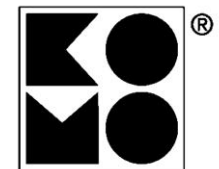
- De **absolute luchtvochtigheid** is binnen bijna altijd hoger dan buiten
- Doordat de temperatuur binnen hoger is, kan de **relatieve luchtvochtigheid** lager zijn.
- Zet de verwarming niet te laag in de winter als je lange tijd van huis bent. Te laag is afhankelijk van de relatieve luchtvochtigheid, die kan per woning verschillen meestal afhankelijk van de bodem waarop is gebouwd. Gebruik voorgaande tabel om de laagste temperatuur te bepalen.
- **Ventilatie** is dan ook belangrijk

Keurmerken isolatie:

Als je een isolatie installateur zoekt let dan op dat hij goed gecertificeerd is en lid van de belangen vereniging **VENIN**

- **SKG-IKOB:** Certificeringsdienstverlener SKG-IKOB is al jaren een betrouwbare, innovatieve en maatgevende instantie op het gebied van kwaliteitsverbetering en -borging in de bouwwereld. SKG-IKOB biedt een compleet 'one-stop-shop'-pakket en kan vrijwel alle certificaten en keurmerken in de bouw- en vastgoedwereld leveren. SKG-IKOB certificeert bedrijven, systemen, processen en producten op basis van erkende normen en richtlijnen zoals NEN, VCA, ISO en KOMO.
- **KOMO:** Ieder KOMO-gecertificeerd product en ieder bouwproces dat KOMO-gecertificeerd is, wordt steeds objectief onderzocht door onafhankelijke deskundigen. Pas als alles in orde is, wordt het KOMO-keurmerk toegekend. Voldoet men niet aan de criteria? Dan wordt het KOMO-keurmerk niet toegekend of, als het al eerder was toegekend, weer ingetrokken.
- **Insula Certificering:** Insula is net als het SKG-IKOB een onafhankelijk kennisinstituut die certificaten mag verstrekken aan isolatiespecialisten. Dit keurmerk is een bewijs van kwaliteit van zowel de materialen als de werkzaamheden die worden uitgevoerd. Ook weet je zo weer zeker dat alles veilig en volgens de regels zal verlopen.

Materiaal keuze

Mineraal	Steenwol	glaswol			
Synthetisch	EPS	XPS	PUR	PIR	Resol
Ecologisch	Vlas	Stro	Hout vezels		
Folies	Superfoil	PIF	Superquilt	Breatherquilt	

Vergelijken hoe, alleen Rd-waarde?

materiaal	λ	dikte	Rd-waarde m ² K/W
Glaswol	0,036	100mm	2,8
Steenwol	0,037	100mm	2,8
PIR	0,023	100mm	4,3
EPS	0,038	100mm	2,6
XPS	0,033	100mm	3
PUR	0,025	100mm	4
RESOL	0,02	100mm	5
Vlas	0,038	100mm	2,6
Stro	0,056	100mm	1,8
Houtvezel	0,04	100mm	2,7
wol	0,037	100mm	2,8
PIF	0,023	100mm	4,3
superquilt		40mm	2,5
breatherquilt		40mm	1,7
Superfoil		65mm	tot 3,9

$R_d = m^2K/W$ (weerstand per m²)

$U = W/m^2K = 1/R$ (geleiding per m²)

$\lambda = W/mK$ (geleiding per m)

$R = \text{Dikte}/\lambda$

$R_c = R$ construction

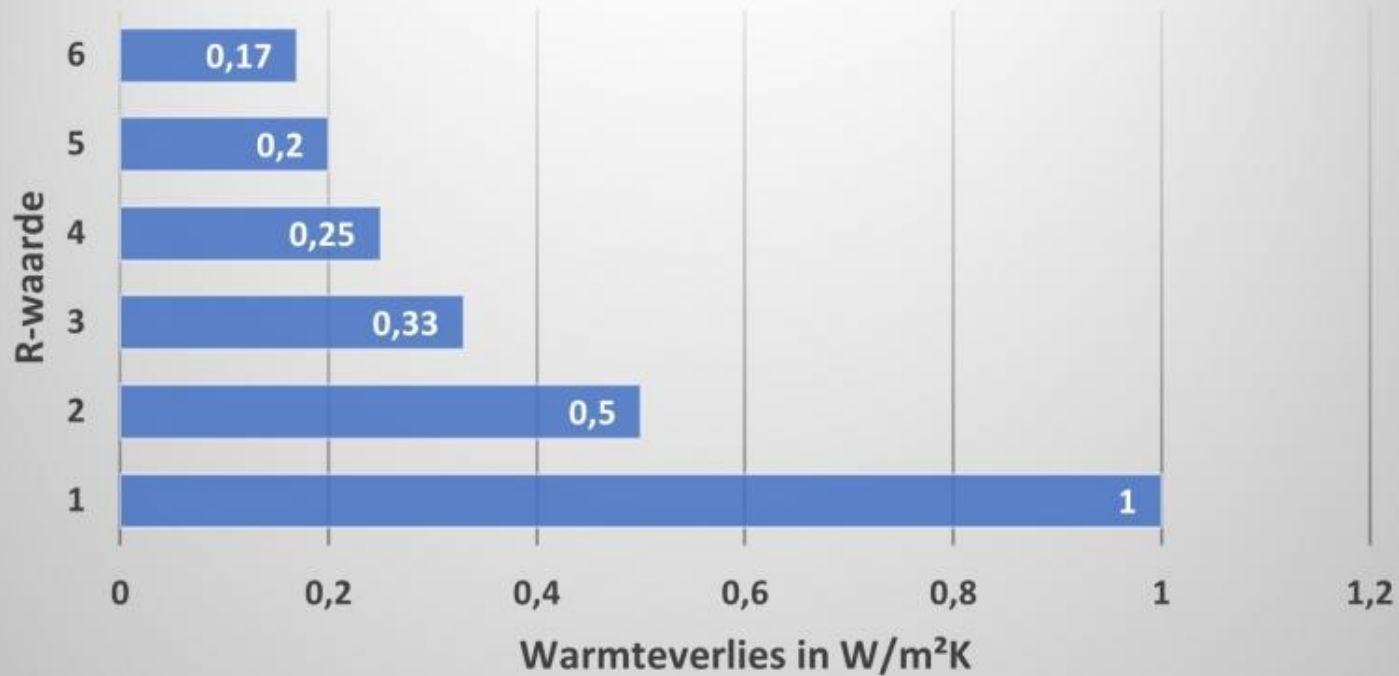
opm. Een aantal folies zijn niet genormeerd naar 100mm omdat deze in een standaarddikte geleverd worden, maar hebben wel de hoogste R-waarde (omgerekend naar 100mm)

Warmteverlies niet evenredig met R-waarde

Veldhoven
Duurzaam

W/m^2K

Let wel het warmteverlies is niet lineair evenredig met de R-waarde.

Van $R=1$ naar $R=2$ levert veel meer op ($0,5W/m^2K$)
dan van 5 naar 6 ($0,03W/m^2K$)
of van 3 naar 6 ($0,016W/m^2K$)

Het Euro-brandklasse systeem

voor de brandreactie van bouwmaterialen en daarmee ook het brandgedrag en biedt een indeling in klassen de bijdrage aan een brand.

- Brandklasse A1 : Onbrandbaar
- Brandklasse A2 : Praktisch niet brandbaar
- Brandklasse B : Zeer moeilijk brandbaar
- Brandklasse C : Brandbaar
- Brandklasse D : Goed brandbaar
- Brandklasse E : Zeer brandbaar
- Brandklasse F : Niet getest of voldoet niet aan E
- Brandklasse NPD : Geen prestaties opgegeven

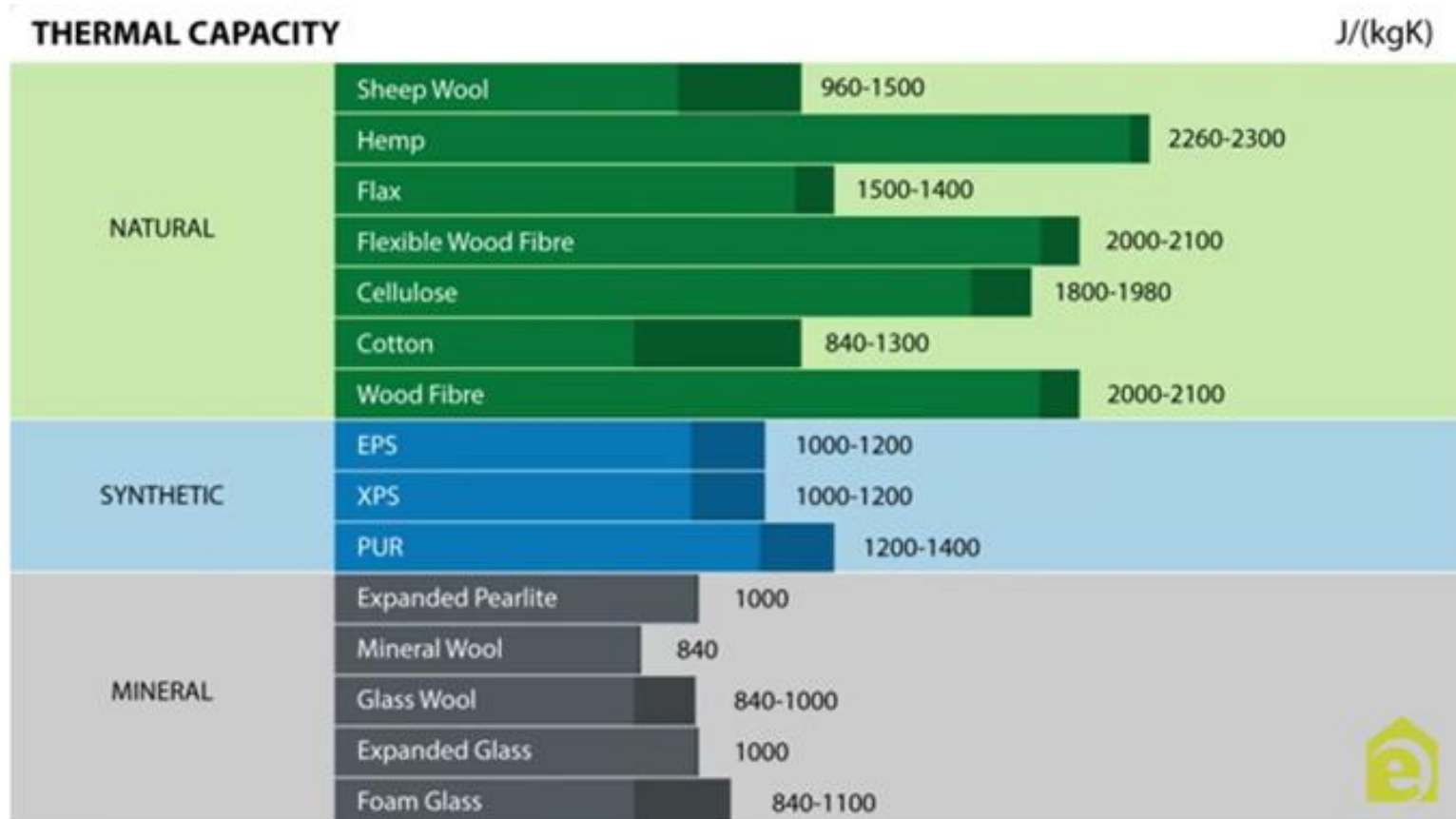
Wat voorbeelden

Brandklasse isolatiemateriaal (Europese Brandclassificatie)	
Steenwol	A1: Onbrandbaar, levert geen bijdrage aan brand
Glaswol	A1: Onbrandbaar, levert geen bijdrage aan brand
PIR	B: Zeer moeilijk brandbaar, levert erg beperkte bijdrage aan brand
Resol	B: Zeer moeilijk brandbaar, levert erg beperkte bijdrage aan brand
Vlas	C: Brandbaar, levert grote bijdrage aan brand
EPS	C: Brandbaar, levert grote bijdrage aan brand
XPS	E: Zeer brandbaar, levert zeer hoge bijdrage aan brand

Warmtecapaciteit

<https://youtu.be/-XdGiieu8ts?t=107>

Keuze isolatie materiaal

Op basis waarvan maak je de keuze?:

- Hoogste R-waarde
- Brandbaarheid
- Milieuvriendelijk
- Kosten
- Warmtecapaciteit
- Gezondheid
- Comfort

Voor uitgebreide informatie kijk op onze kennispagina's

<https://www.veldhovenduurzaam.nl/pagina/materiaal-keuze>

Veldhoven
Duurzaam

Het kan behoorlijk misgaan

Veldhoven
Duurzaam

Hoe gezond is dit?

Veldhoven
Duurzaam

Gezondheidsklachten met UF schuim (ureumformaldehydeschuim)

- Spouwmuurisolatie met UF-schuim veroorzaakt gezondheidsklachten door **vrijkomend formaldehyde-gas**.
- Het gas lekt woningen binnen, waardoor instanties het gebruik afraden en subsidies zijn gestopt.
- Consumenten mogen het materiaal weigeren en verhuurders vragen voor oplossingen bij klachten.
- Uf-schuim wordt niet meer vergoed bij de gemeentelijke subsidieregeling en ook niet meer bij de landelijke subsidie

Praktijkvoorbeeld: een muizengang zichtbaar bij de duimstok

Veldhoven
Duurzaam

Praktijkvoorbeelden

hier is zichtbaar hoe de navulling na verloop van tijd toch op elkaar zakt als deze niet juist is afgevuld (glaswol)

met de resten van een voormalig nest.

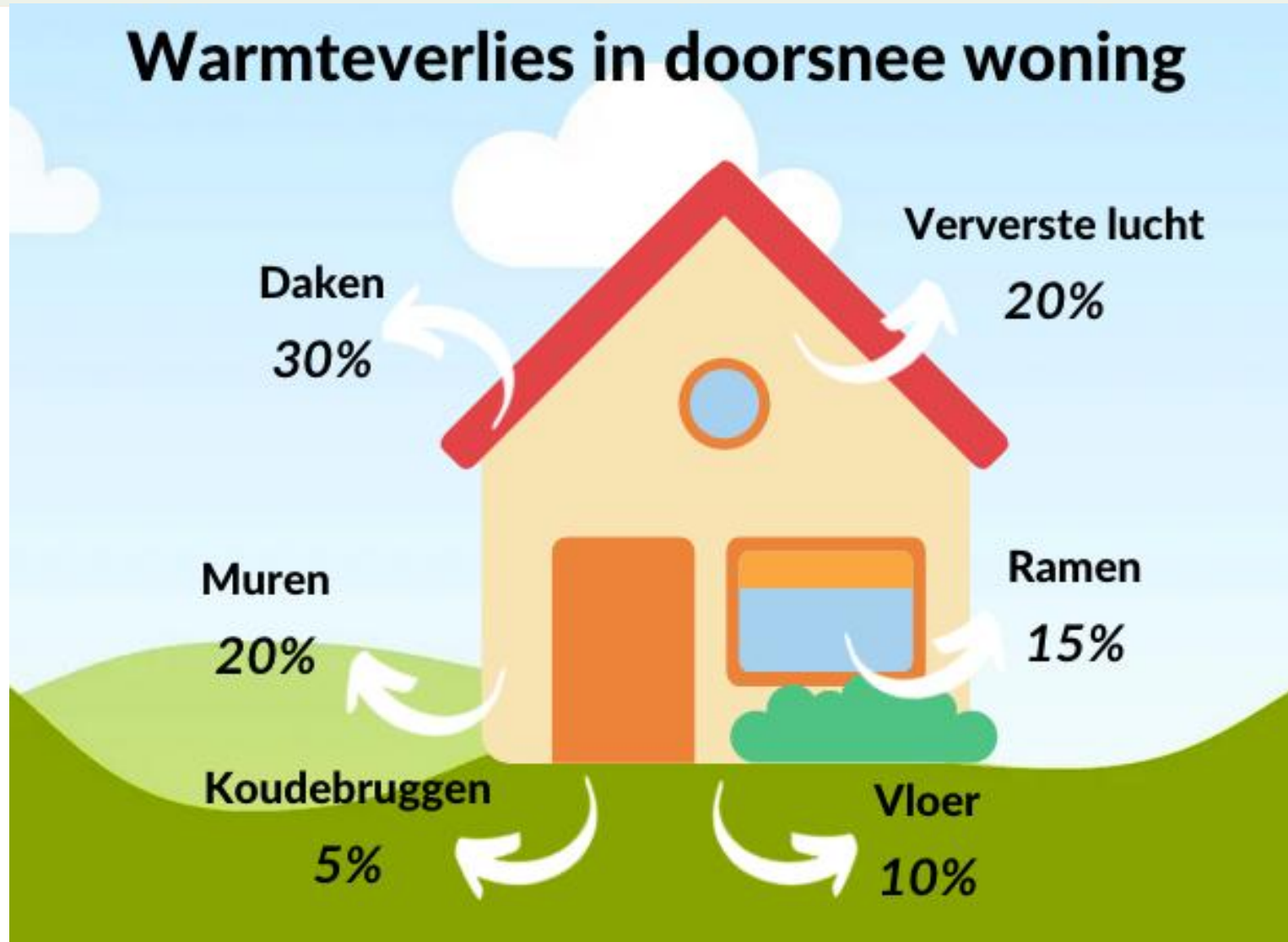
Praktijk voorbeelden

ruimte in de
isolatie

Waar verlies je de meeste warmte?

Gevelisolatie

<https://www.veldhovenduurzaam.nl/pagina/gevel-isolatie>

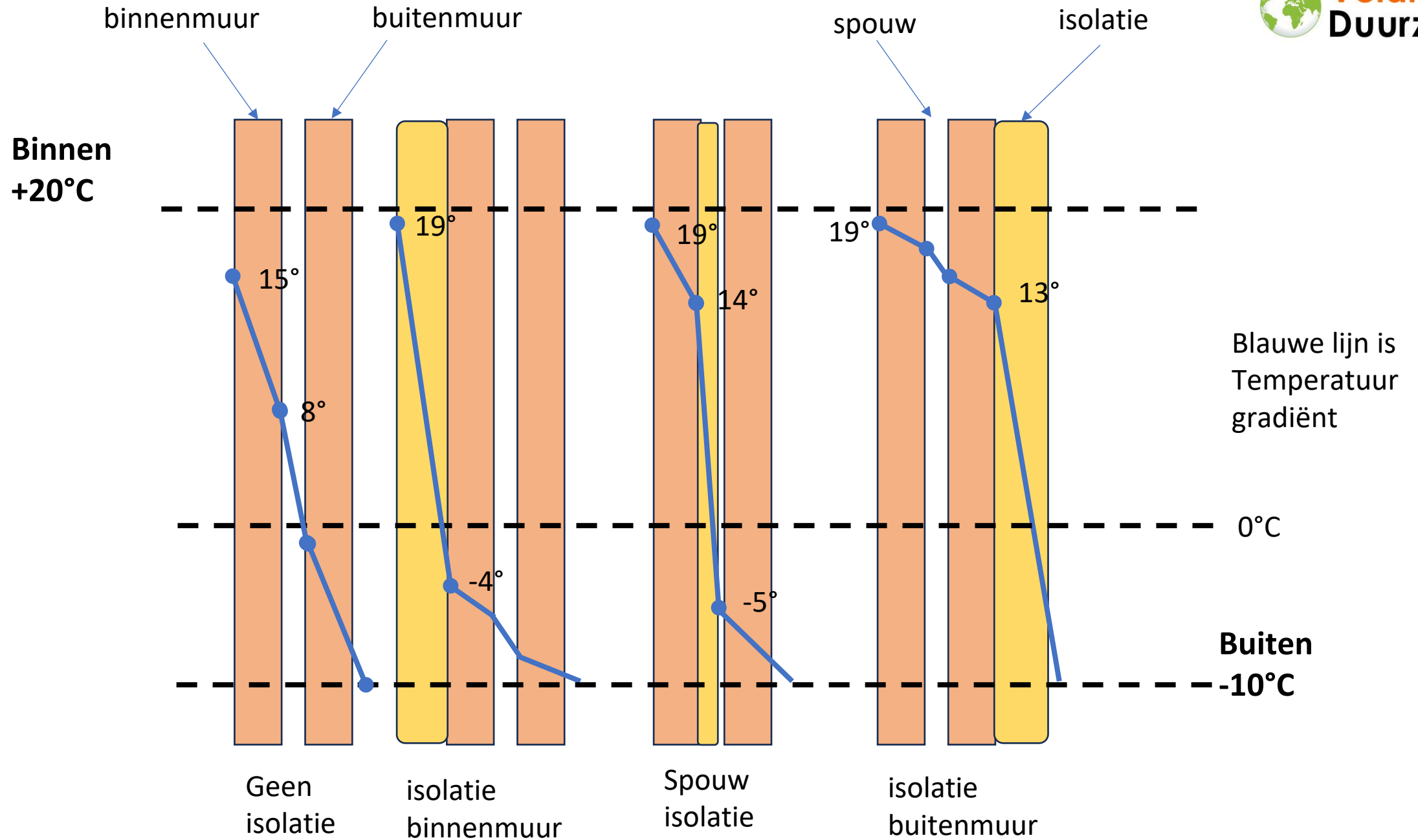
Veldhoven
Duurzaam

Gevel isoleren waar?

- Binnenmuur
- Spouw
- Buitenmuur

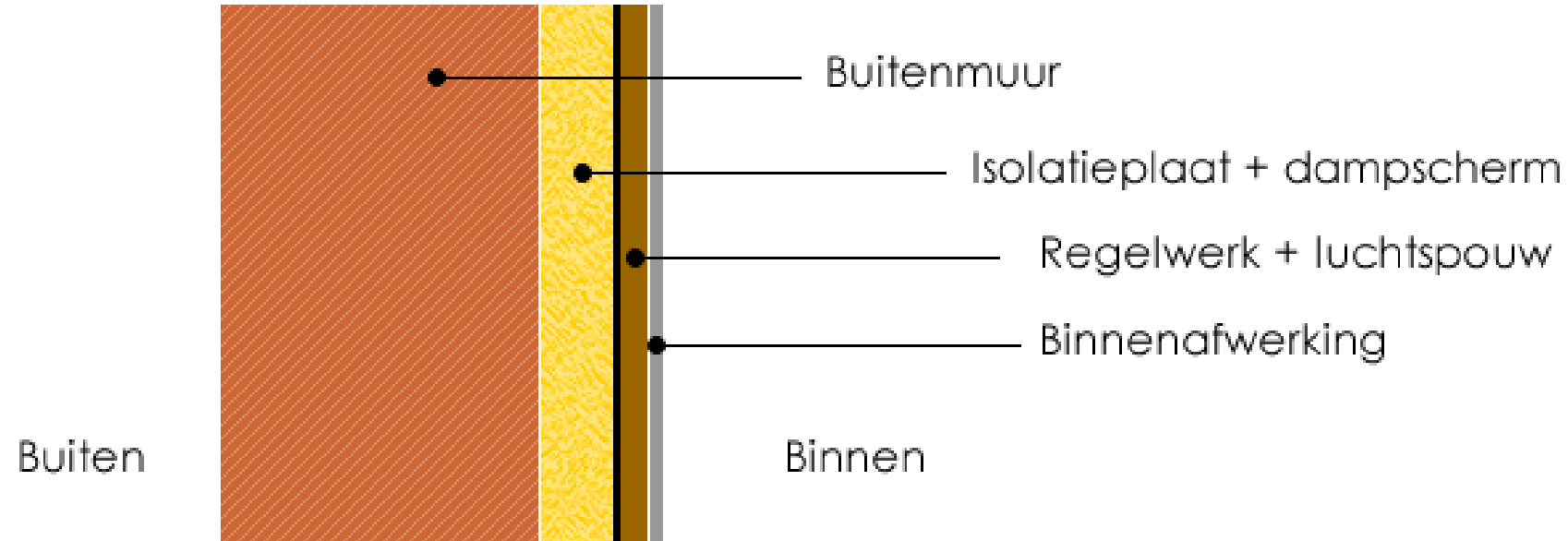

Gevel isolatie binnenzijde

<https://kennisbank.regionaalenergieloket.nl/muurisolatie/muur-isoleren-vanaf-de-binnenkant/>

Veldhoven
Duurzaam

Na-isolatie: isoleren langs de binnenzijde van de buitenmuur

Gevel isolatie binnenzijde

- Hierbij wordt een houten- of een metalen rooster gebruikt dat tegen de binnenmuur wordt geplaatst.
- Het rooster wordt opgevuld met isolatiemateriaal en hierop worden de afwerkingsplaten gemonteerd.
- Tussen de isolatie en de afwerkingsplaten (bijvoorbeeld gips of spaanplaat) wordt een dampscherm aangebracht. Dit dampscherm dient ervoor om condensatie van vocht (aan de koude zijde) tegen te gaan.

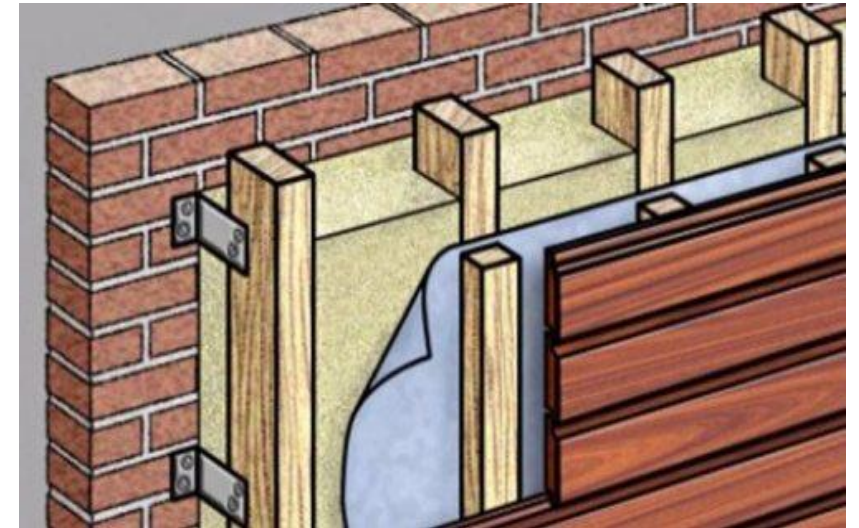
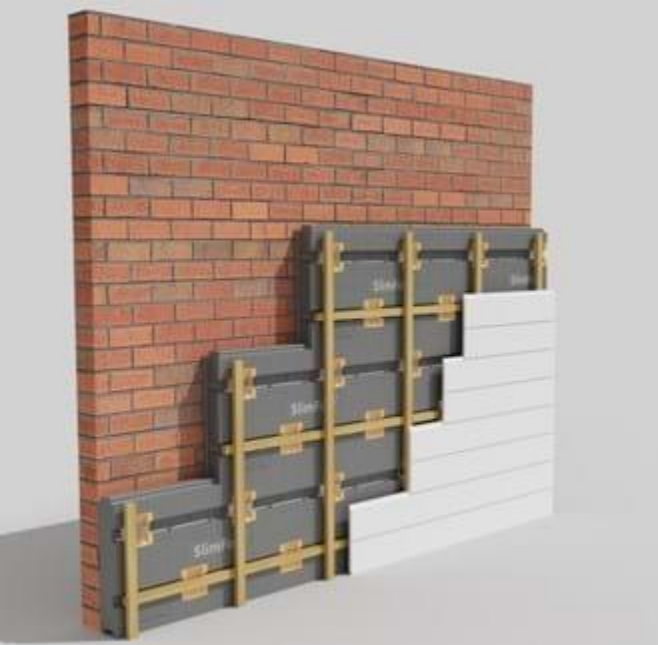
Aandachtspunten bij het isoleren langs de binnenzijde

- De gevel mag niet vochtig zijn of vochtig worden.
- De gevel mag niet beschadigd zijn (scheuren in het metselwerk, vochtschade).
- In de woning moet er sprake zijn van een goed binnenklimaat (goede ventilatie, verwarming).
- Een damp scherm is noodzakelijk tussen het isolatiemateriaal en de wandafwerking.
- Om stopcontacten en schakelaars weg te kunnen werken is een zogenaamde leiding spouw tussen het damp scherm en de afwerking aan te bevelen. De leidingen en het schakelmateriaal kunnen dan in deze spouw worden geïntegreerd. Hierdoor is de lucht- en dampdichtheid gewaarborgd.

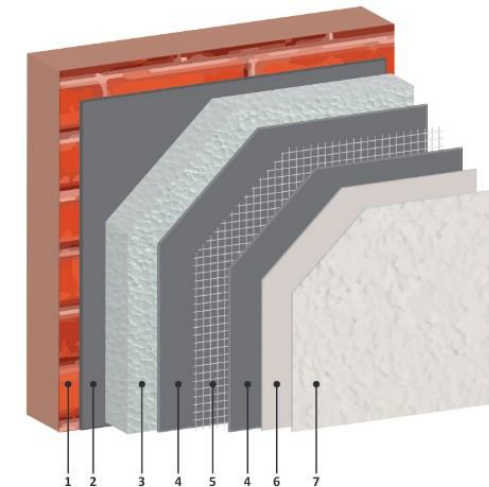
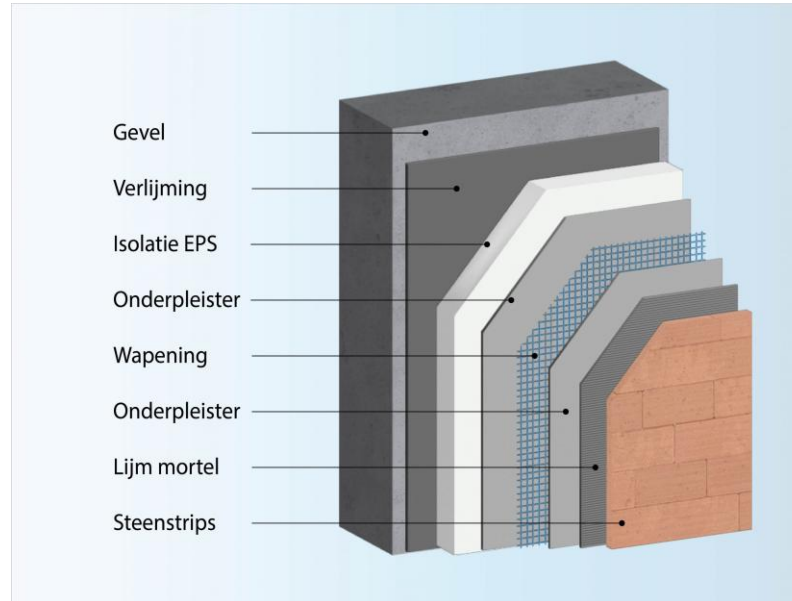

Gevelisolatie buitenzijde

Pleisterwerk, steenstrips of houtwerk. U kunt hier als woningeigenaar, mits u daar een vergunning voor heeft, helemaal los in gaan. Wilt u een authentieke baksteenstijl met verschillende steenverbanden of juist een strakke, moderne stijl met verschillende kleuren pleisterwerk? Het kan allemaal. Bedenkt wel dat uw muur er minimaal voor de komende 50 jaar zo uit zal blijven zien. Het is natuurlijk wel bewerkelijk zeker als u ook alle kozijnen de deuren meeneemt. het meest effectief zijn de grote blinde gevels, die ook het eenvoudigst zijn aan te passen. U kunt ervoor kiezen om alleen die extra te isoleren, scheelt behoorlijk in kosten.

Afwerken kan op veel manieren

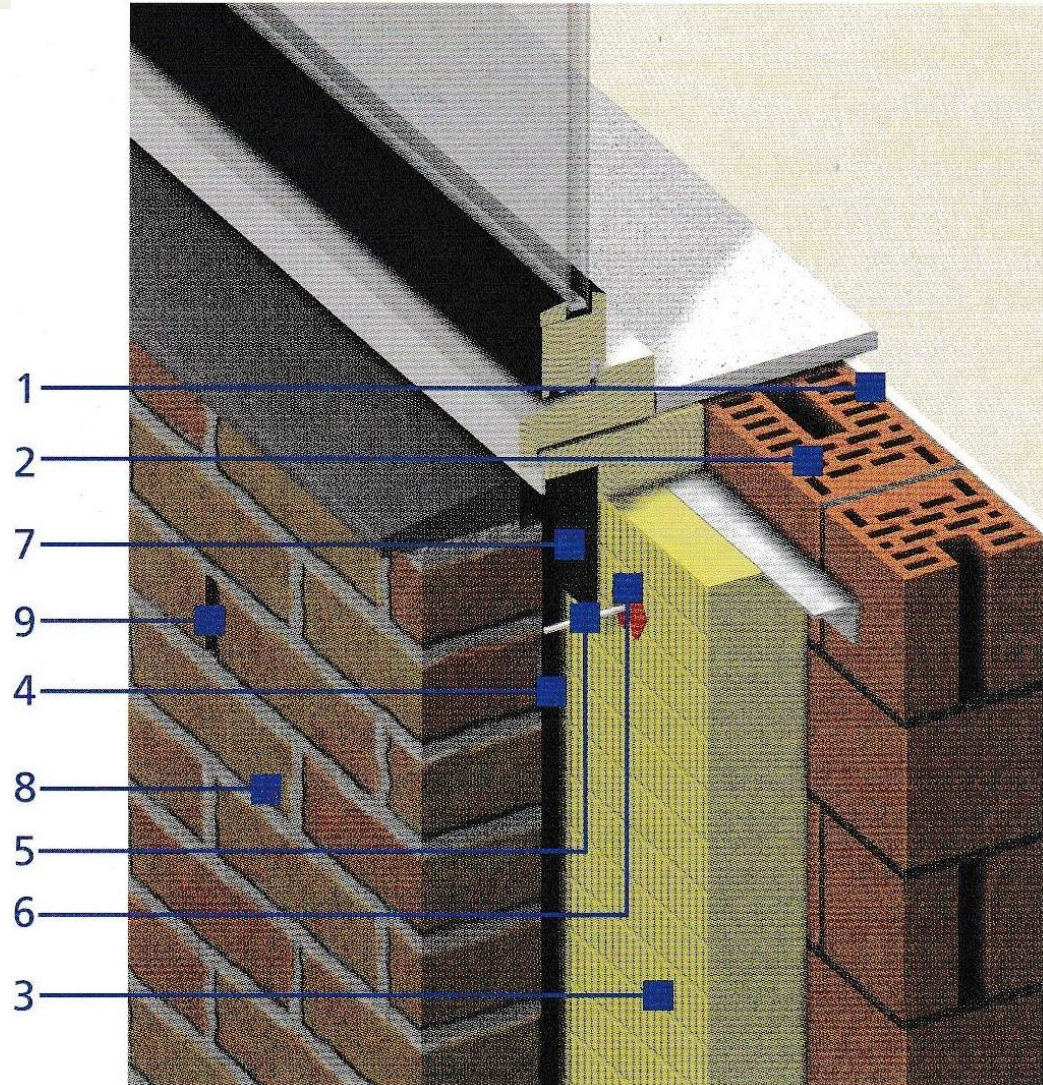
- 1 Ondergrond
- 2 Verlijming: WILLCO Kleefmortel
- 3 Isolatieplaat: WILLCO Isolatieplaat
- 4 Wapeningslaag: Uitvlakken met WILLCO Uitvlakingsmortel
- 5 Weefsel: Bewapenen met WILLCO Glasvezel
- 6 Voorstrijk: WILLCO Voorstrijk
- 7 Eindlaag: WILLCO Sierpleister

Een nette geïsoleerde spouw

- De isolatie zit netjes verankerd m.b.v. de spouwhaken (Spouwhaken worden op regelmatige afstanden aangebracht om het buiten- en binnenblad van een spouwmuur met elkaar te verbinden, zodat een stabiele constructie ontstaat. In geval van een geventileerde spouwmuur, kan de spouwhaak ook gebruikt worden om de isolatie op zijn plaats te houden door de toevoeging van een isolatiebevestigingsclip.
- Er is waterkerende folie aangebracht en er is een kleine spouw overgelaten waar het doorslaand vocht via het buitenspouwblad kan worden afgevoerd. Door de open stootvoegen wordt deze spouw geventileerd.

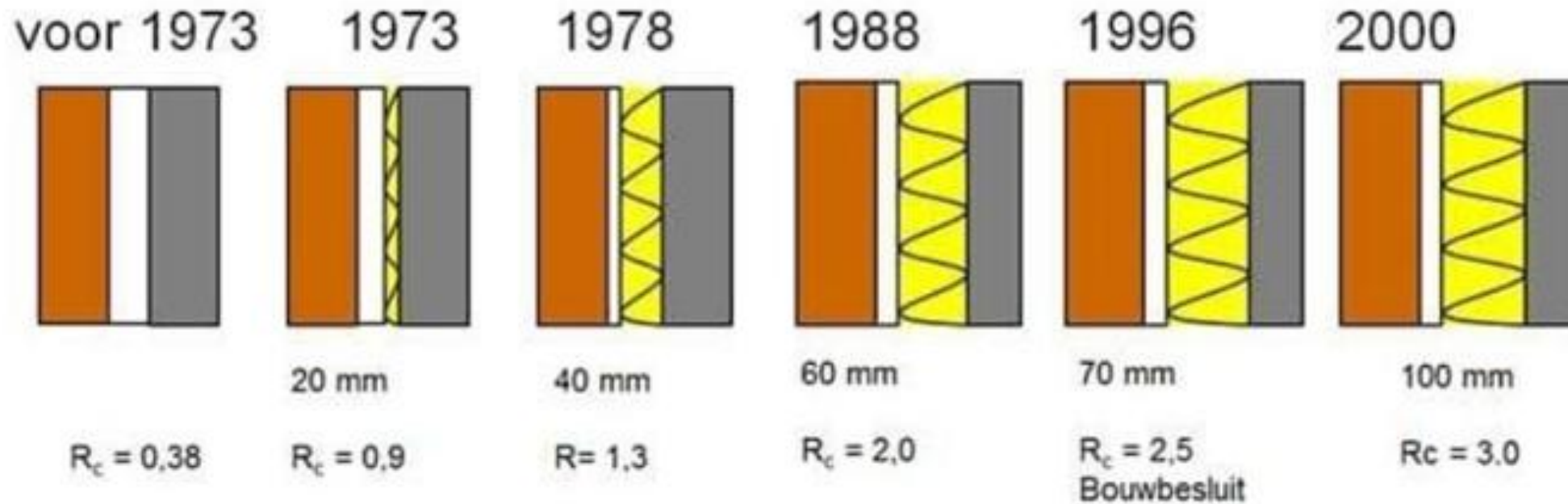

Gevel spouwisolatie

- Binnenpleister (1)
- Binnenspouwblad (2)
- Spouwmuurisolatie (3)
- Spouw (4)
- Spouwhaken (5)
- Isolatie bevestigingsclip (6)
- Waterkerende folie (7)
- Buitenspouwblad (8)
- Open stootvoegen (9)

Wat heeft u?

Belang van de spouw en ventilatie

- Geen luchtspouw, volledig gevuld met isolatie
- Met spouw niet geventileerd
- Met spouw wel geventileerd

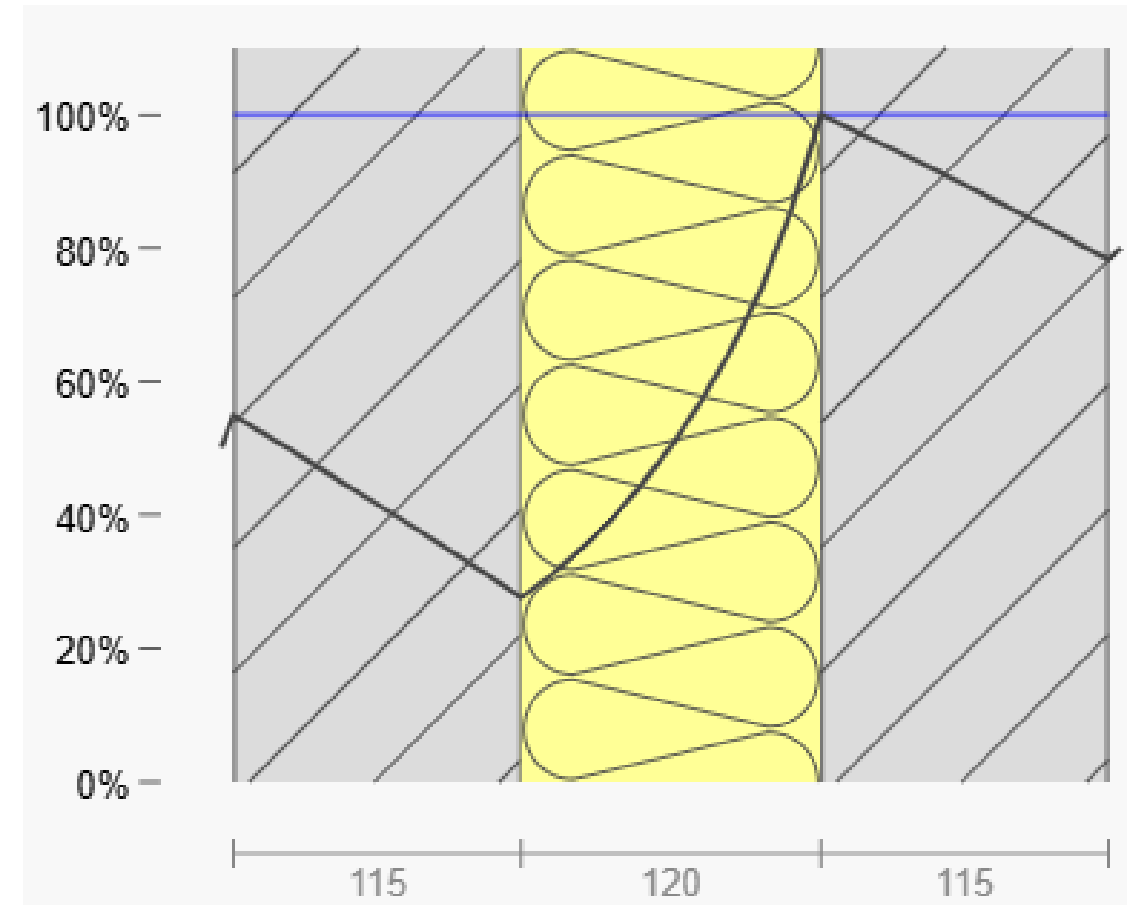
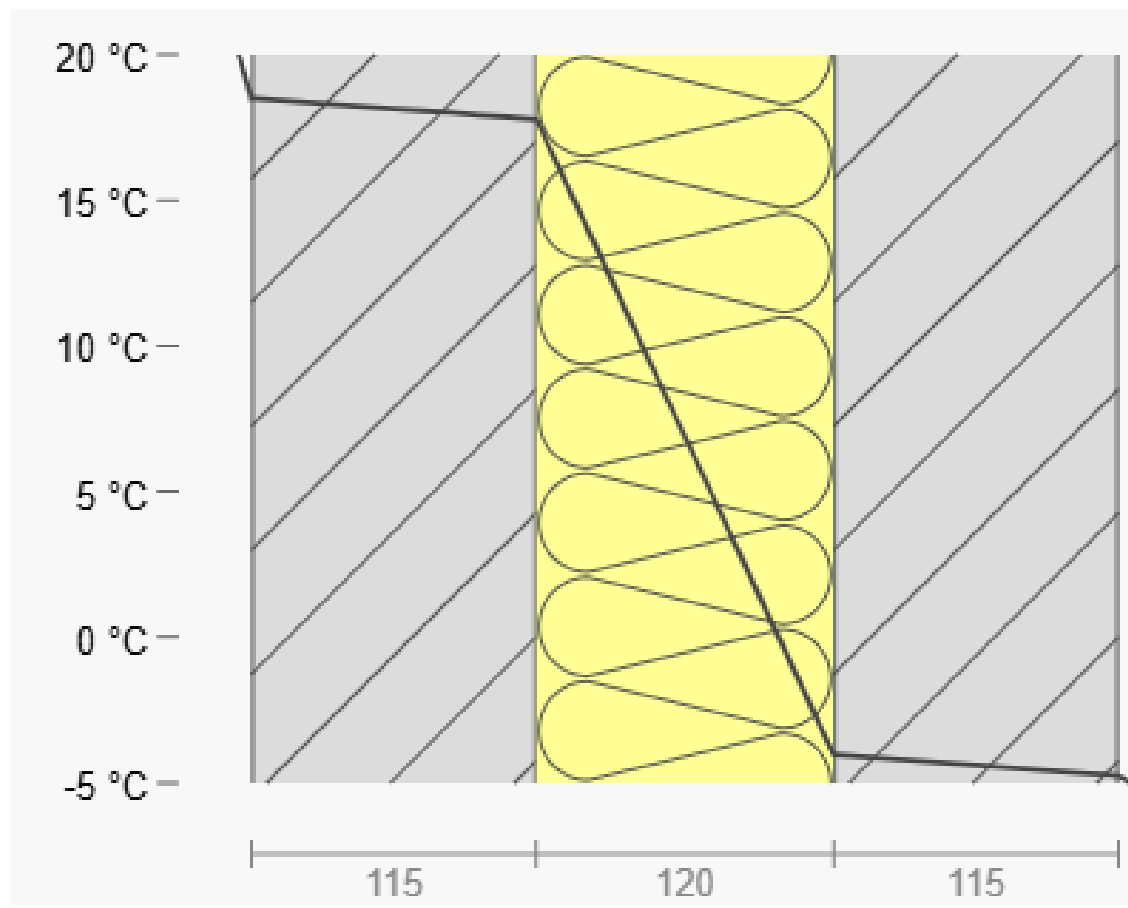
Geen luchtpouw

Veldhoven
Duurzaam

Binnen:	Beperkte luchtcirculatie ▼	20	°C	50	% Luchtvochtigheid	Rsi...					
	Van binnen naar buiten:	omkeren	Dikte	Breedte	Afstand ▼	λ	μ				
:: 1	Baksteen ▼	115	mm			0,96	5/10				
:: 2	ROCKWOOL Fixrock 033 VS ▼	120	mm			0,033	1				
:: 3	Baksteen ▼	115	mm			0,96	5/10				
:: 4	▼		mm								
Buiten:	Directe overgang naar buitenlucht ▼	-5	°C	80	% Luchtvochtigheid	Rse...					

Geen luchtpouw, volledig gevuld met isolatie

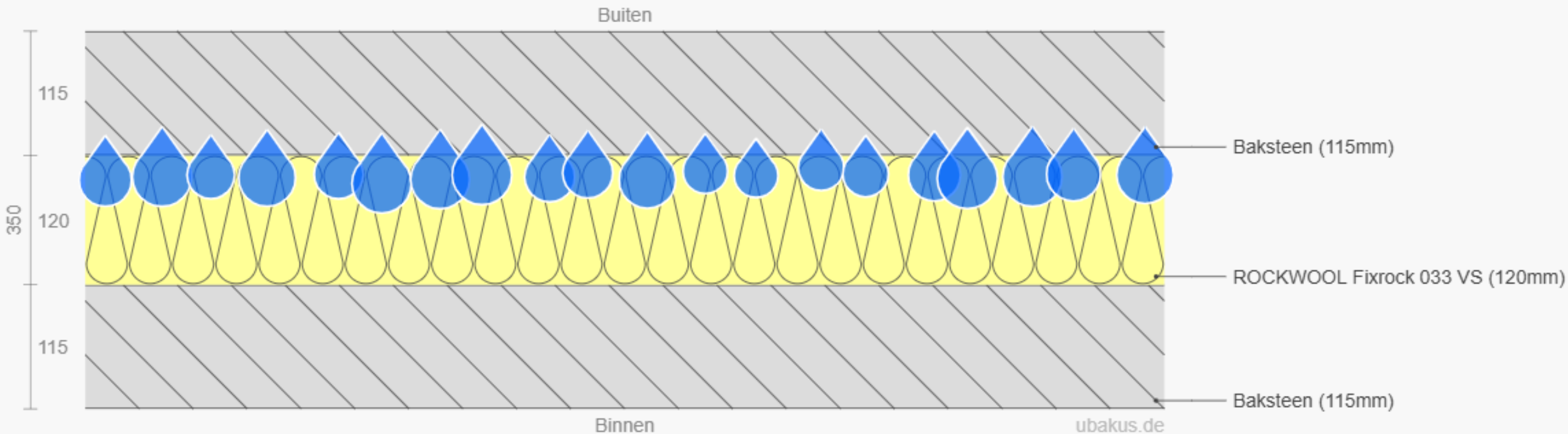
Geen luchtspouw, volledig gevuld met isolatie

Veldhoven
Duurzaam

Buiten: °C % Luchtvochtigheid

[Toon sneltoets](#)

EPS 040 zonder spouw

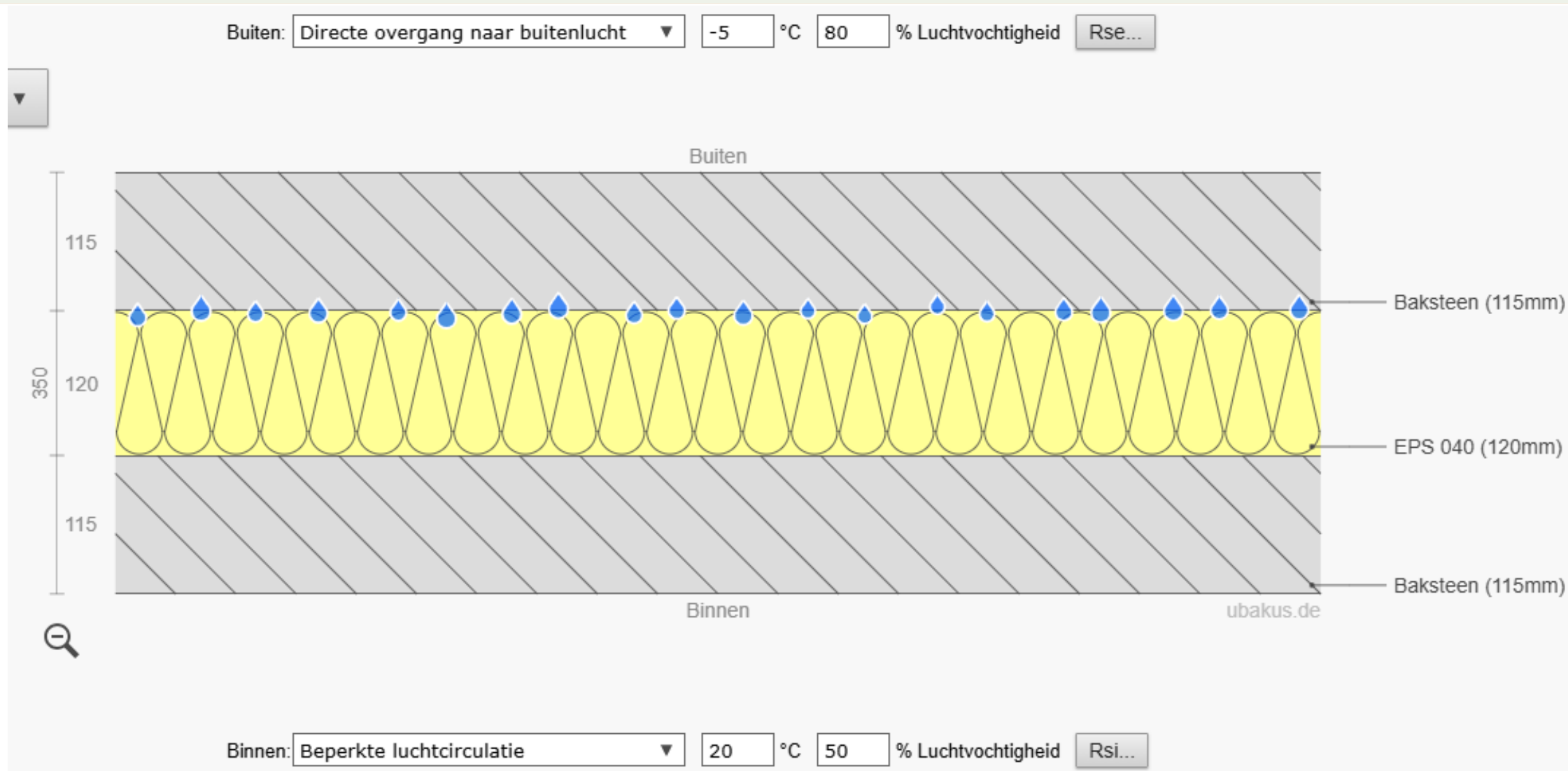
Veldhoven
Duurzaam

Binnen:	Beperkte luchtcirculatie ▼	20	°C	50	% Luchtvochtigheid	Rsi...					
	Van binnen naar buiten:	omkeren	Dikte	Breedte	Afstand ▾	λ	μ				
:: 1	Baksteen ▼	115	mm			0,96	5/10				
:: 2	EPS 040 ▼	120	mm			0,04	20/100				
:: 3	Baksteen ▼	115	mm			0,96	5/10				
:: 4	▼		mm								
Buiten:	Directe overgang naar buitenlucht ▼	-5	°C	80	% Luchtvochtigheid	Rse...					

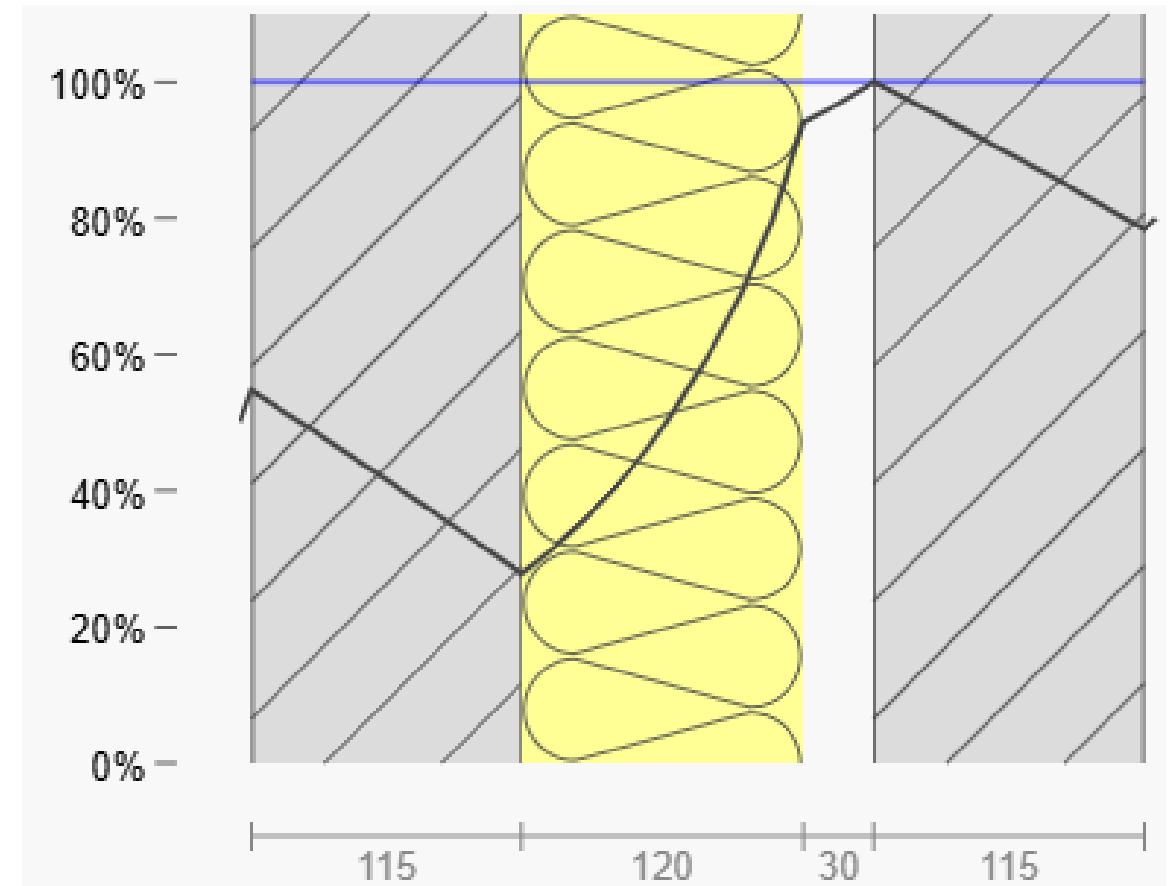
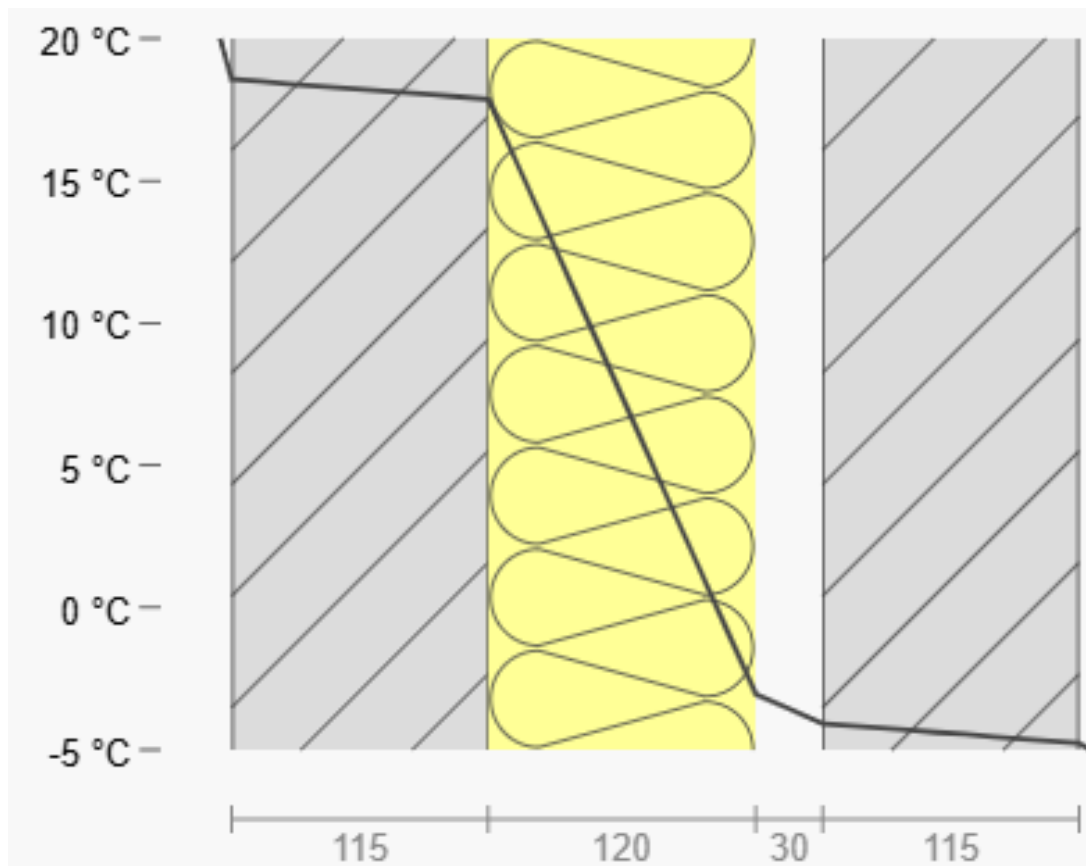
EPS zonder spouw geringe kans op vocht

Veldhoven
Duurzaam

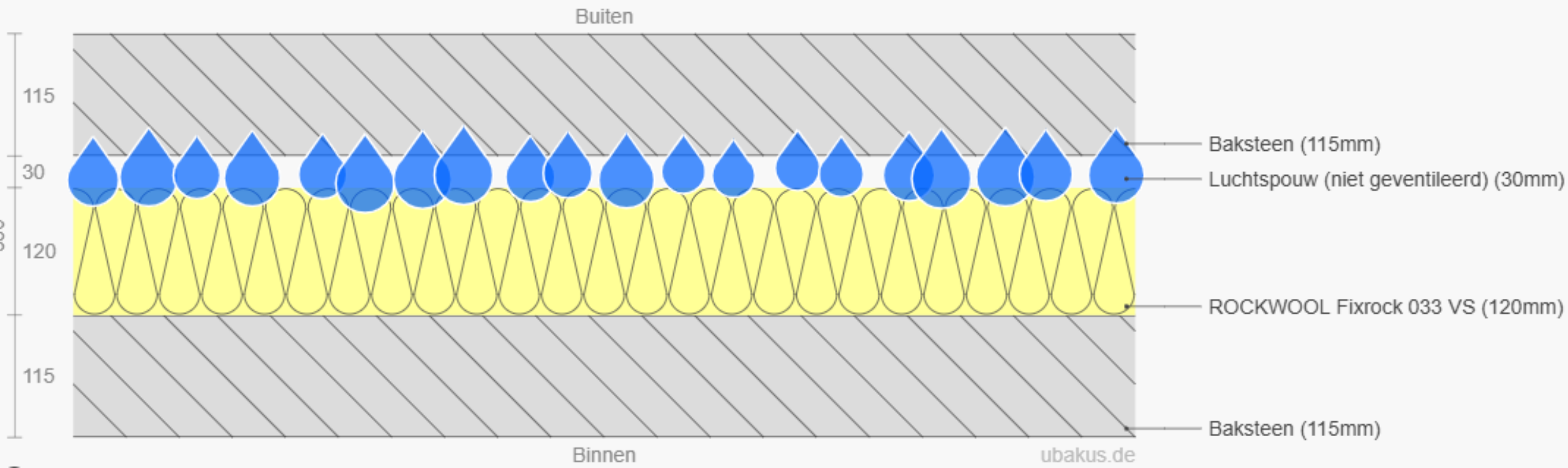
Met spouw niet geventileerd

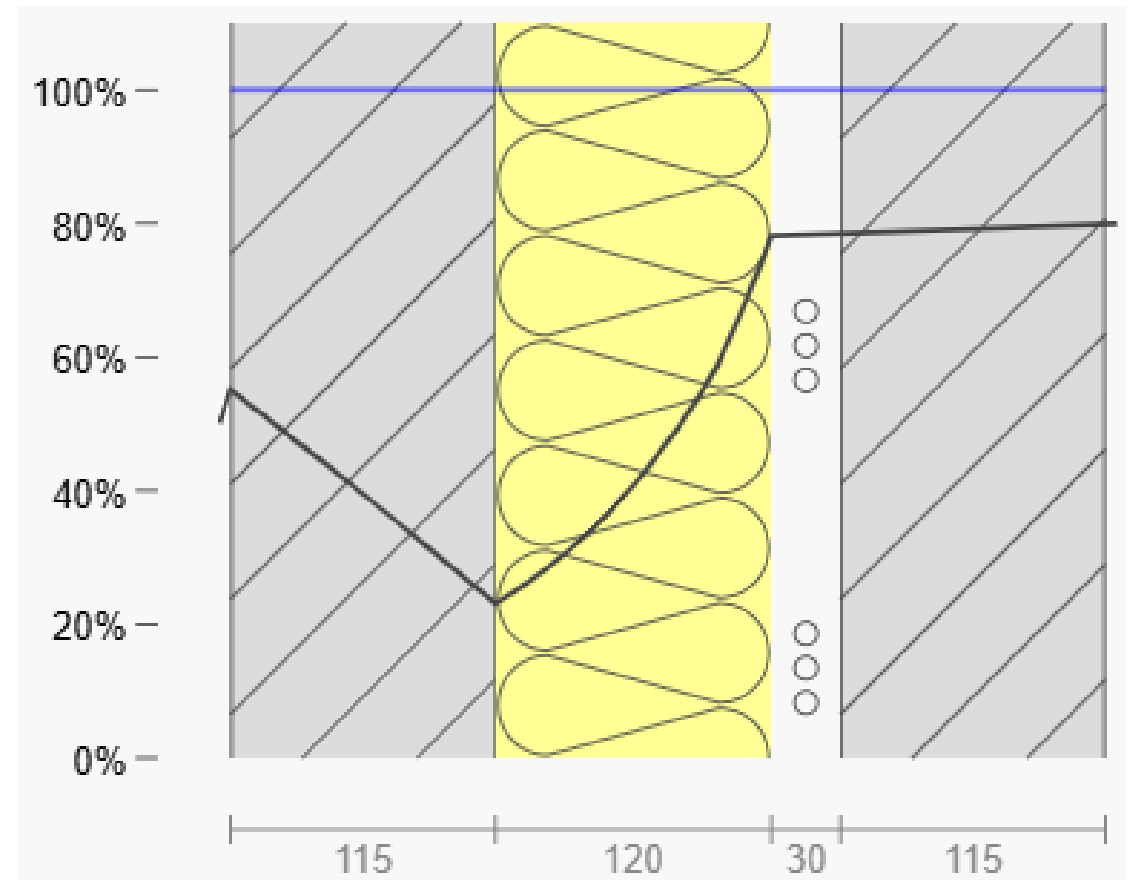
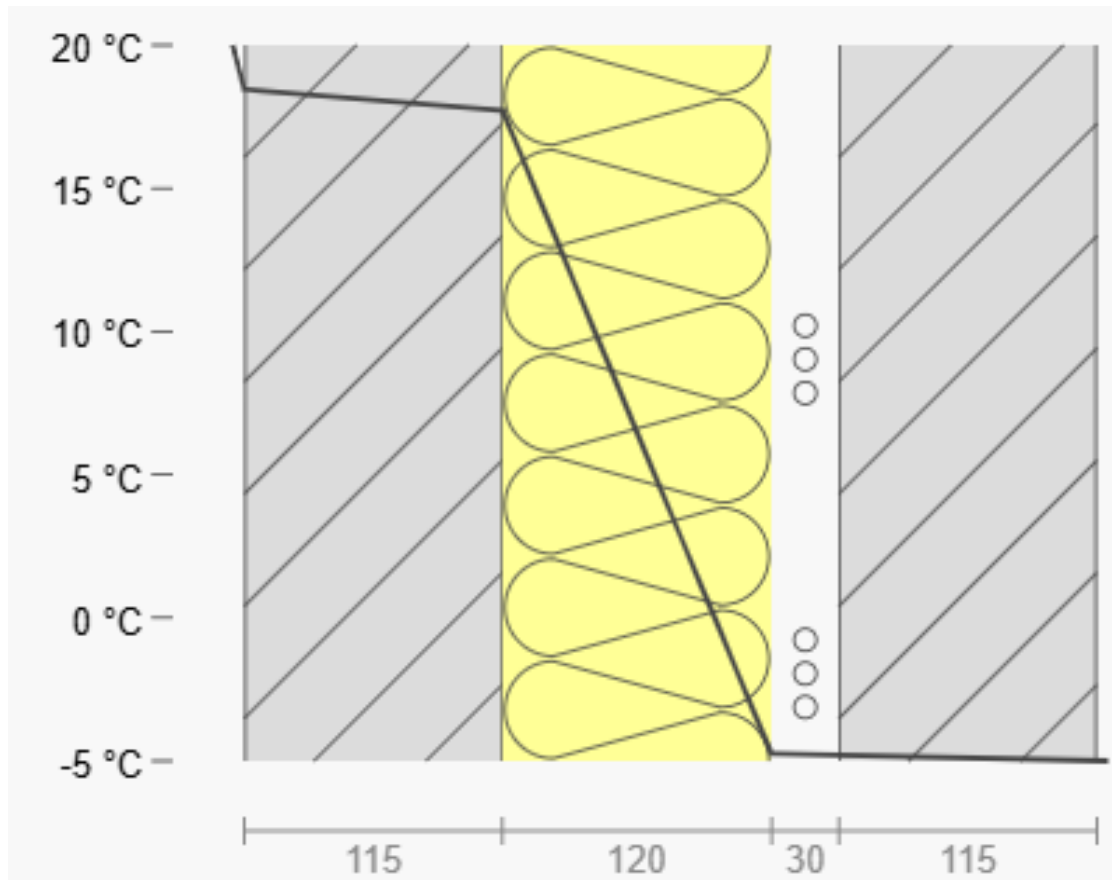
Met spouw niet geventileerd

Buiten: °C % Luchtvochtigheid

[Toon sne](#)

Met spouw wel geventileerd

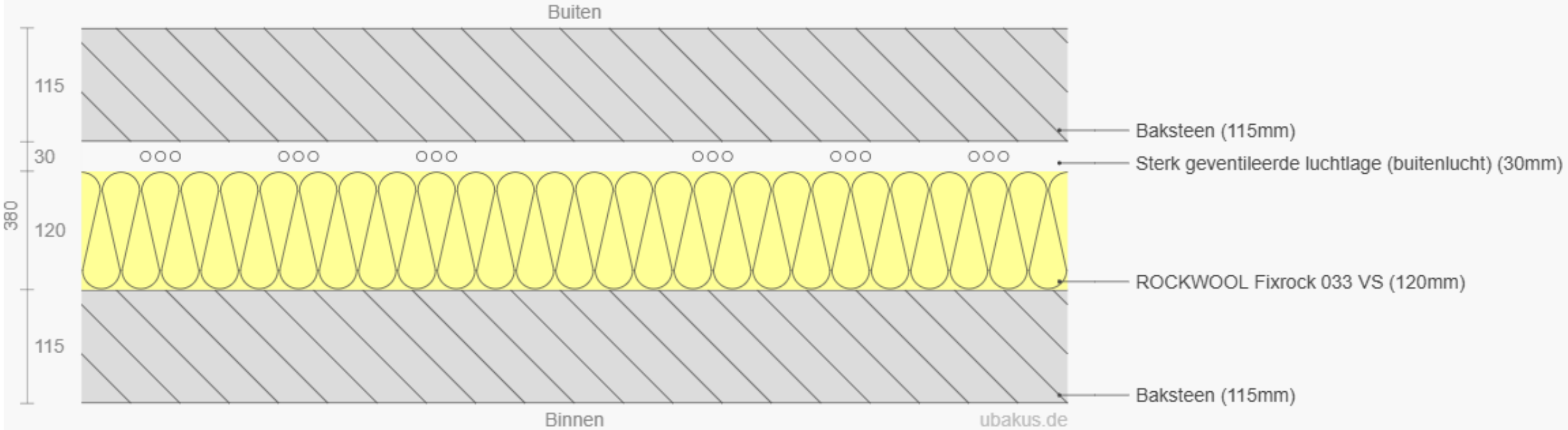
Met spouw wel geventileerd

Veldhoven
Duurzaam

Buiten: °C % Luchtvochtigheid

[Toon sneltoetsen voor](#)

Binnen: °C % Luchtvochtigheid

Gevelisolatie bij lege spouw

- Technisch is er geen probleem als er sprake is van een **goed vooronderzoek, uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf.**
- Overwegen om in offertes en andere communicatie de inspectie vooraf, de kwaliteitseisen voor de uitvoering en de nacontrole te benoemen.
- Maak ook goede afspraken over garantie op eventuele vocht problemen na de isolatie

Risico's op vochtschade bij spouwmuur isolatie

Veldhoven
Duurzaam

- ▶ Het aanbrengen van na-isolatie in spouwmuren is een maatregel die mits uitgevoerd met de nodige zorgvuldigheid tot goede resultaten leidt.
- ▶ Technisch/wetenschappelijk is afdoende aangetoond dat spouwmuurisolatie een verantwoorde maatregel is mits gewerkt wordt met SKG-IKOB gecertificeerde bedrijven.
- ▶ In de huidige praktijk doen zich relatief weinig problemen voor en die zijn voor het grootste deel toe te schrijven aan onvolledig of ondeskundig vooronderzoek en het niet naleven van de richtlijnen bij de uitvoering van het werk.
- ▶ De VENIN-garantie bepalingen die zijn gekoppeld aan de SKG-IKOB richtlijnen dekken de belangrijkste risicofactoren. SKG-IKOB werkt aan een verbreding van de garantieregelingen.

Aanbevelingen voor opdrachtgevers (bewoners)

- ▶ **Let op juiste voorwaarden in de offerte**
  - ▶ Bewoners die na-isolatie laten uitvoeren moeten er op letten dat het betrokken bedrijf over een SKG-IKOB procescertificaat beschikt en bij voorkeur ook lid is van VENIN.
  - ▶ In de kwaliteitseisen is een **degelijk vooronderzoek** inbegrepen, maar het kan geen kwaad dit nog eens afzonderlijk in het aannemingscontract op te nemen.
  - ▶ De opdrachtgever moet zich ook realiseren dat uit het vooronderzoek **kosten voor “meerwerk”** voort kunnen komen als bijvoorbeeld specieresten enz. uit een spouw verwijderd moeten worden voordat de isolatie kan worden aangebracht.

Gevelisolatie bij reeds aanwezige isolatie in spouw

- ▶ Het effect van bij-isoleren van de spouw is maar beperkt
- ▶ De ruimte tussen de spouwruijnte en het al aangebrachte isolatiemateriaal is maar klein. Hierdoor kunnen veel na-isolatie producten voor spouwmuren niet gebruikt worden.
- ▶ Het is dan verstandiger om het oud isolatiemateriaal te verwijderen en te vervangen door modern isolatiemateriaal.
- ▶ **VEH en Veldhoven Duurzaam raden het isoleren van een eerder geïsoleerde spouwmuur af.**
- ▶ Wil je het tóch doen, zoek dan een bedrijf dat hiermee al vele jaren ervaring heeft en ook eerst een goed onderzoek doet om te kijken of het ook echt kan.

Dakisolatie

Veldhoven
Duurzaam

Hoe weet je of je dak geïsoleerd is?

Jaar	Vloer	Gevel	Dak	Beglazing/deuren
	R _e in m ² K/W	R _e in m ² K/W	R _e in m ² K/W	U in W/m ² K
1965	0,17	0,43	0,86	
1975	0,26	0,69	1,03	
1976	0,52	1,29	1,29	
1979	1,29	1,29	1,29	dubbel glas in woonkamer en keuken
1982	1,29	1,29	1,29	idem
1985	1,29	2,00	2,00	idem
1992		algemene eis van 2,5		idem
2012		algemene eis van 3,5		idem
2015	3,5	4,5	6,0	vereist gemiddelde 1,65 maximaal toegestaan 2,20
2021	3,7	4,7	6,3	

Gebouwd:

- **voor 1975:**
Bij de bouw is geen isolatie aangebracht. Misschien heeft één van de bewoners het dak daarna geïsoleerd. Vaak is dat een dunne laag van 3 tot 5 centimeter die matige isolatie geeft.
- **tussen 1975 en 1992:**
Dan heeft het bij de bouw waarschijnlijk een matige isolatielaag van 3 tot 5 centimeter meegekregen. Misschien heeft een bewoner het daarna nog beter geïsoleerd (met de vraag of dat wel vakkundig is gedaan!)
- **1992 of later:**
Dan heeft het bij de bouw redelijke tot goede isolatie meegekregen (8 tot 10 centimeter of meer). Deze isolatie hoef je niet te verbeteren.

Soort isolatie:

▶ **Schuin dak:**

isolatie van een schuin dak is op drie manieren aan te brengen: aan de buitenkant, binnenkant of door het spuiten van isolatiemateriaal onder je dakpannen.

▶ **Plat dak:**

Ook een plat dak kun je op verschillende manieren isoleren, maar de beste optie is vanaf de buitenkant. Het risico op vochtschade is namelijk groot wanneer je kiest voor isolatie aan de binnenzijde van je plat dak.

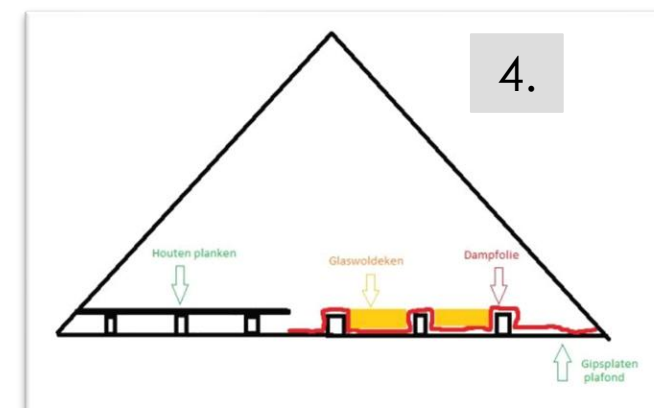
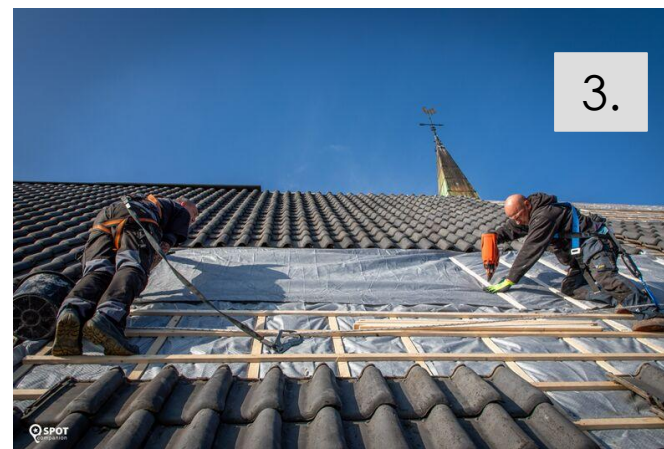
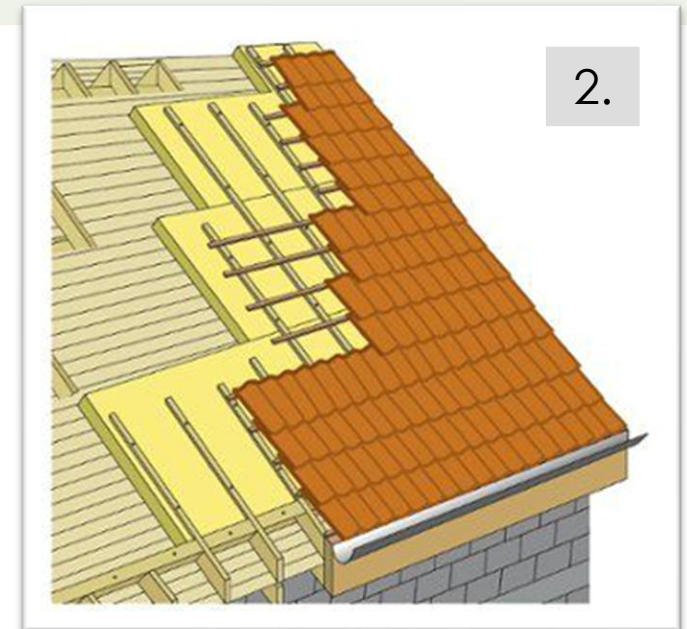
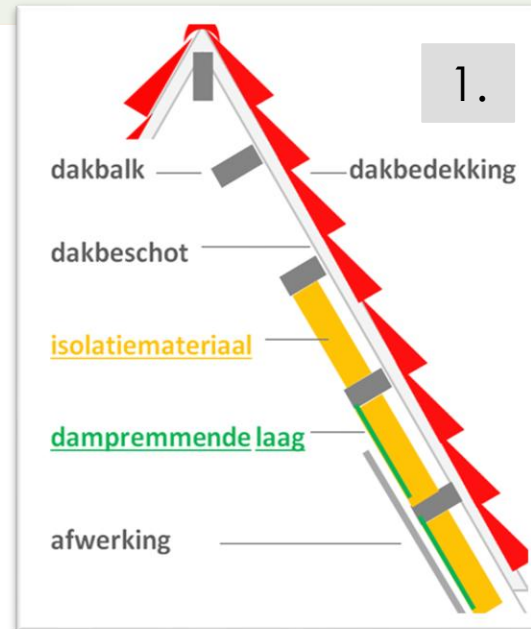
▶ **Zoldervloer:**

Als de zolder leeg staat of wordt gebruikt als opslagruimte – en dus niet als leefruimte – is het isoleren van je zoldervloer een goede optie. De warmte die van beneden opstijgt wordt dan tegengehouden door de vloer, waardoor je zolder niet onnodig wordt opgewarmd.

Schuin dak isoleren.

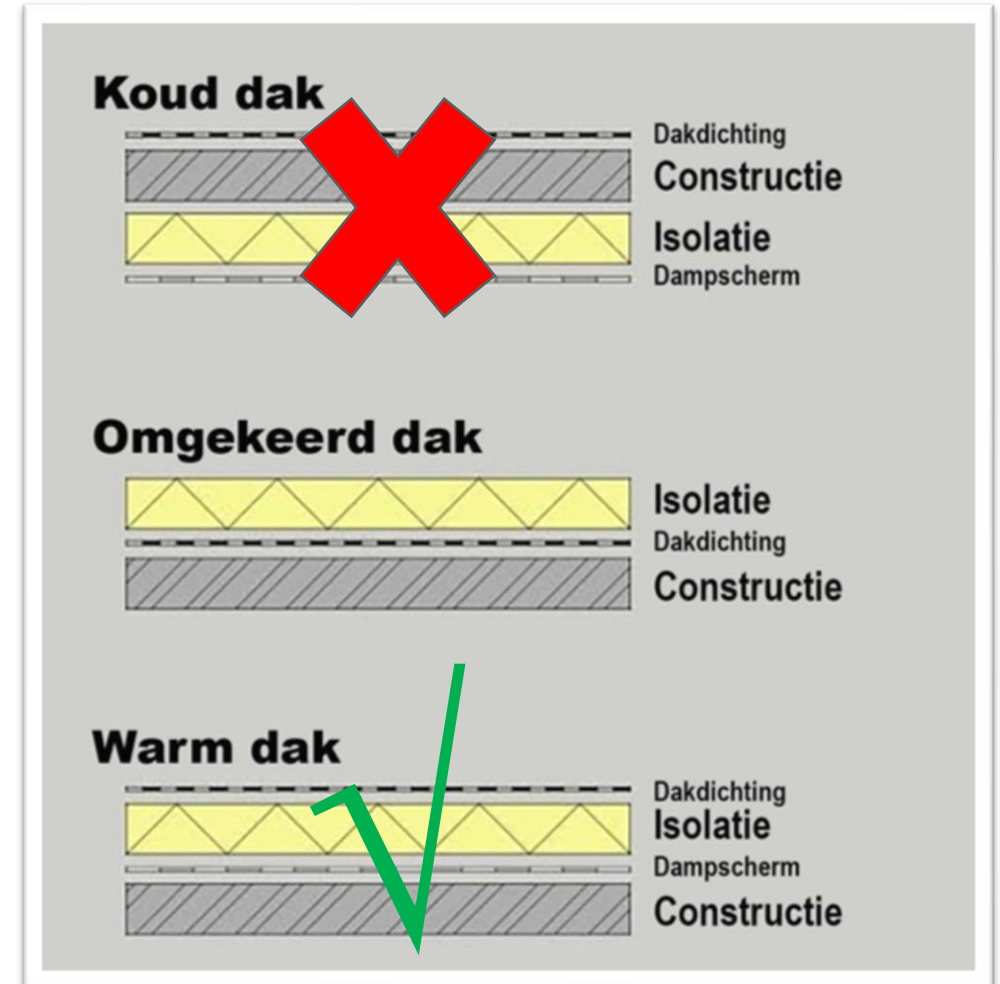
1. Binnenkant van het dak isoleren
2. Dakpannen eraf, isolatie bovenop je dak, pannen er weer op (vaak in combinatie met dakrenovatie)
3. Isolatie direct onder de dakpannen.
4. Zoldervloer isoleren als je de zolder als opslag gebruikt.

Plat dak isoleren.

- U kunt een plat dak isoleren door isolatie aan de **onderkant** te plaatsen (koud dak)
- U kunt isolatiemateriaal boven op dakbedekking plaatsen volgens het **omgekeerde dak** principe.
- U kunt een plat dak isoleren door isolatie aan de **bovenkant** te plaatsen onder de dakbedekking (warm dak)

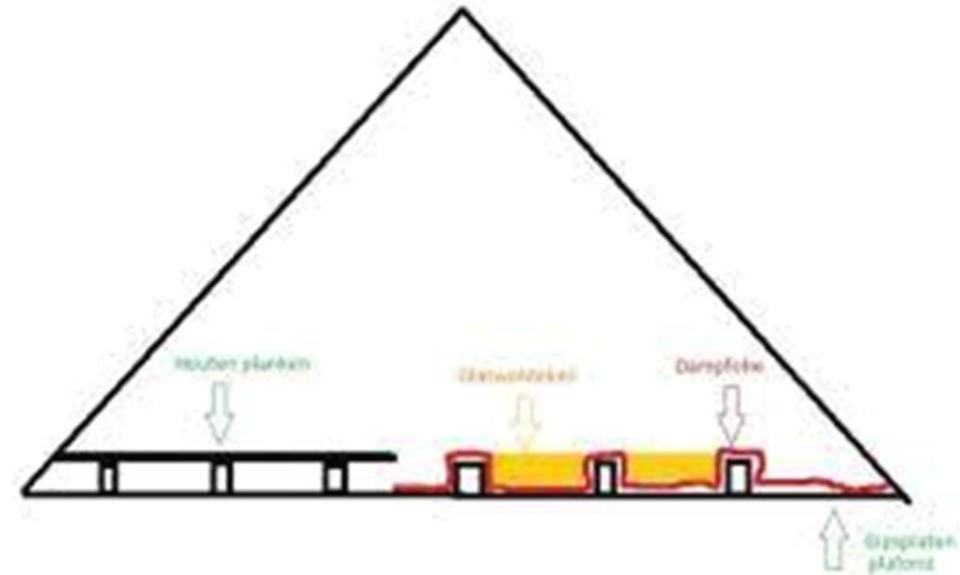
Zoldervloer isoleren.

- Als je de zolder alleen gebruikt voor opslag.
- Kies drukvaste isolatieplaten.

Breng dan eerst een dampscherm.
Plaats daarop de isolatieplaten en werk de vloer af.

- Dicht de kieren.

<https://kennisbank.regionaalenergieloket.nl/dakisolatie/zoldervloer-isoleren/>

Vloerisolatie

Bij vloerisolatie heb je nogal wat variabelen om rekening mee te houden:

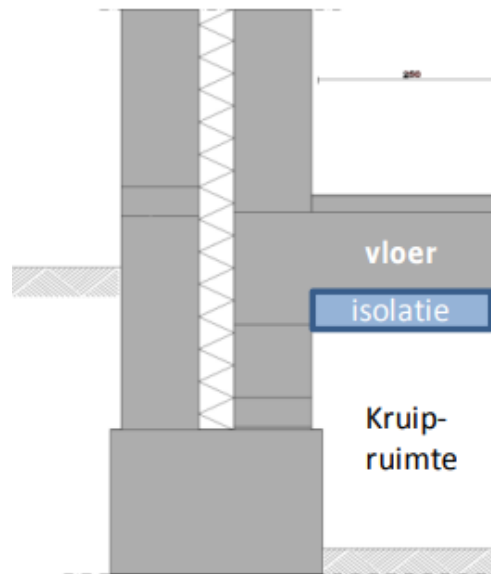
Veldhoven
Duurzaam

- Beton op zand
- Beton op isolatie
- beton met vloerverwarming op isolatie
- Vloer met kruipruimte
- Vloer zonder kruipruimte.
- Met kruipruimte isoleer je de vloer of de bodem of beide
- Hoe voorkom je vochtproblemen.

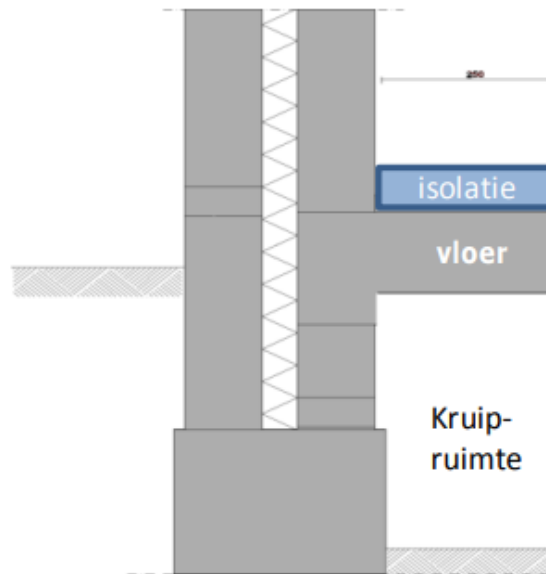
Vloer- of bodemisolatie met kruipruimte

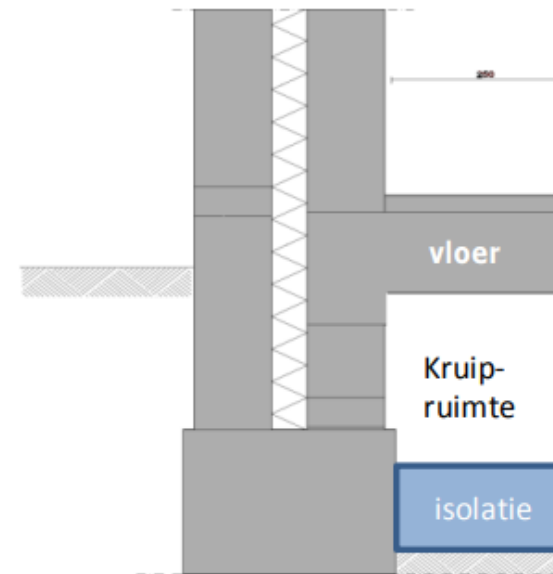
Veldhoven
Duurzaam

Vloerisolatie

Vloerisolatie

Bodemisolatie

Vloer- of bodemisolatie?

Heb je een kruipruimte van minstens 35 cm hoog?

Dan kun je het beste vanuit de kruipruimte isolatiemateriaal aanbrengen tegen de onderkant van de vloer. Bijvoorbeeld thermoskussens, platen van kurk, hout, vlas, EPS, schuim, glas- of steenwol. Dit levert goede isolatie op.

- **Bij gelijke warmteweerstand R van de isolatie bespaart vloerisolatie meer dan bodemisolatie**
- In sommige gevallen wordt door het aanbrengen van vloer- of bodemisolatie de koudebrugwerking van de constructie vergroot, met een verhoogd risico van vochtproblemen als gevolg. Dit is het met name het geval bij ongeïsoleerde gevels waar de kruipruimtetwand aan de binnenzijde wordt geïsoleerd en het risico is het grootst bij houten vloeren.
- Het risico kan worden beperkt door gelijk met de vloer- en bodemisolatie ook de gevel te isoleren, bij voorkeur aan de buitenzijde of in de spouw.

Vochtbeheersing in de kruipruimte

Het is met name **bij houten vloeren** van belang dat de vochtigheid in de kruipruimte beheerst wordt en daarvoor zijn de volgende middelen beschikbaar:

- Het aanbrengen van een bodemafsluiting in de vorm van **een dampdichte folie** In dit geval wordt de vochtbron zoveel mogelijk afgesloten, als bovendien de kruipruimtetemperatuur wordt verlaagd door de vloer te isoleren, zal de absolute vochtigheid in de kruipruimte afnemen.
- Maar let wel: **goede ventilatie blijft vereist** om te voorkomen dat de relatieve vochtigheid hoger wordt en daarmee het risico op condensatie.

"Met TONZON vloerisolatie kunt u het energieverbruik soms wel met meer dan 34% verminderen."

Keurmerk vloer isolatie reflecterende folies

- De Stichting Belangenbehartiging Vloerisolatie Nederland (SBVN) is een branche-organisatie voor installateurs, gespecialiseerd in vloerisolatie op basis van reflecterende folies. Waarom reflectiefolie-materiaal? Deze isolatievorm – in welke toepassing ook – is gebleken het meest effectief te zijn en ook het meest duurzaam.
- We richten ons op onderlinge kennisuitwisseling, eerlijke voorlichting, creëren van meer bekendheid met deze vorm van vloerisolatie en verdere kwaliteitsverbetering binnen de aangesloten vloerinstallateurs.

Geen kruipruimte (beton op zand)

- Zeker als er geen of weinig isolatie is aangebracht onder de betonnen vloer gaat hier veel warmte verloren en is het vaak oncomfortabel.
- Hoe pak je zoiets aan, de hele vloer uitbreken is voor veel mensen een brug te ver, ook is het milieutechnisch geen goede oplossing het uitbreken vervoeren en verwerken van de beton is door de behoorlijke CO₂ die hierbij vrijkomt geen goede oplossing.
- isolatie aanbrengen aan de bovenkant geeft vaak problemen bij deuren en andere draaiende delen.

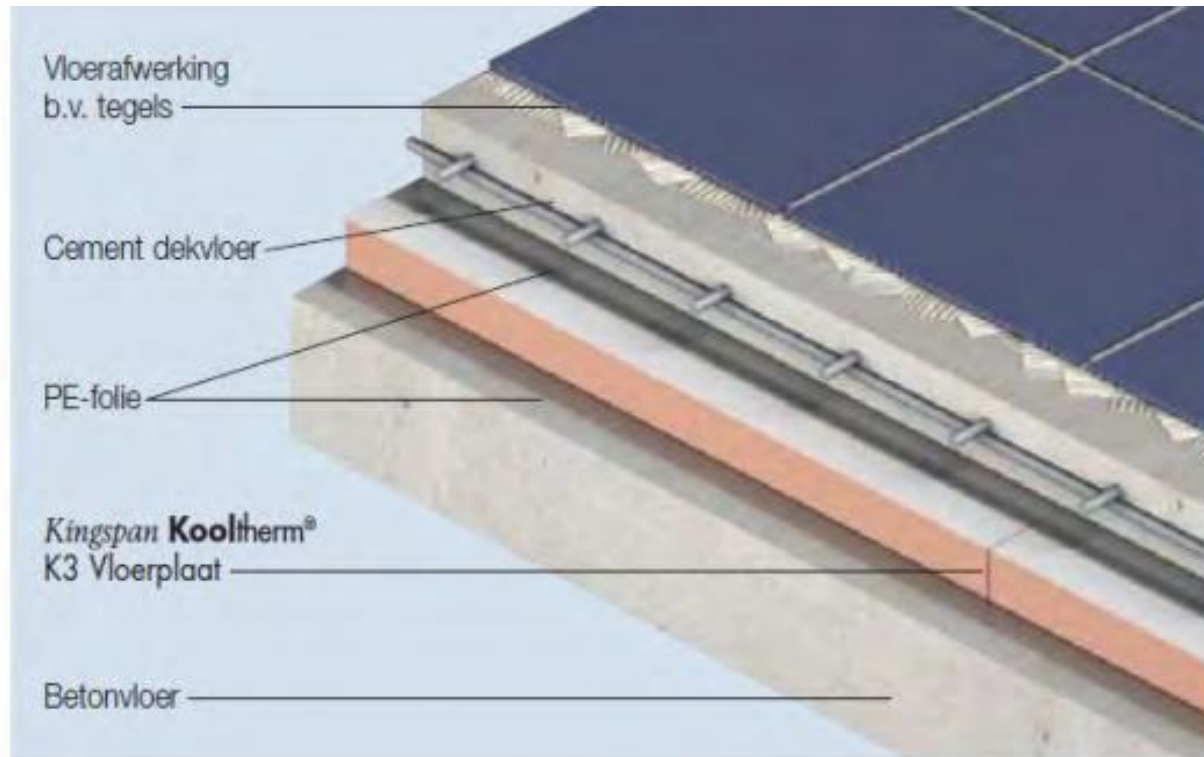
vervolg

- Een redelijk alternatief is alleen de cementen dekvloer verwijderen en daarin een isolatielaag aan te brengen (zie foto volgende slide)
- Het is zelfs mogelijk om hier vloerverwarming in aan te brengen.
- Het is energetisch niet de beste oplossing, maar aanzienlijk beter dan geen isolatie.
- Extra voordeel is ook dat de vloer sneller warm wordt omdat de vloerverwarming dicht tegen de tegels zit en ook de aanvoertemperatuur die normaal 35 graden is, kan waarschijnlijk naar een lagere temperatuur wat dan weer gunstiger is voor je energieverbruik.

Geen kruipruimte: Isolatie in dekvloer

Veldhoven
Duurzaam

Systeem II.b Isolatieplaat op vloerconstructie met dekvloer (bron Kingspan)

Raam isolatie

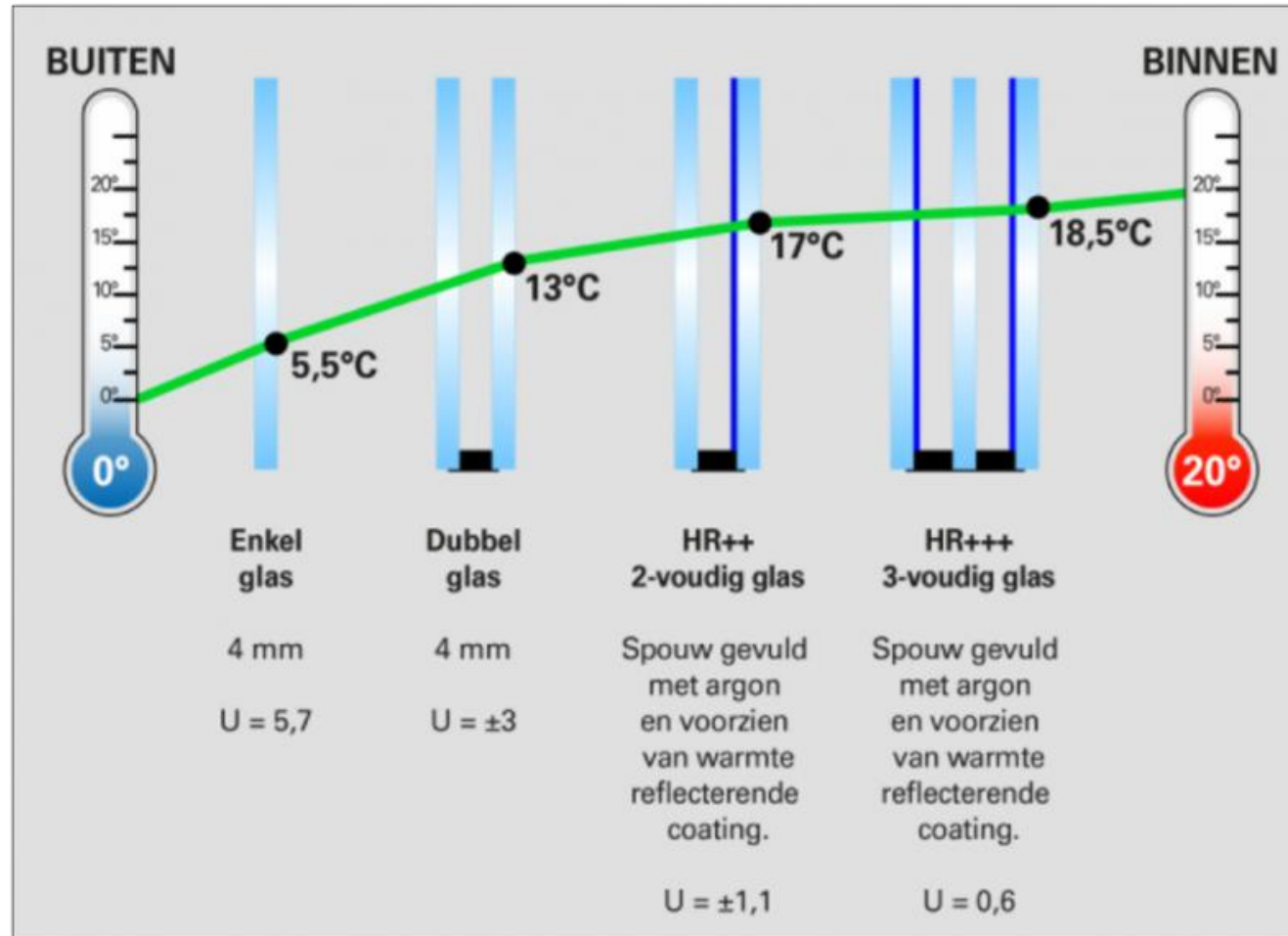
Ramen zijn meestal de zwakste schakel bij woningisolatie.

- Ter vergelijking: een matig geïsoleerde gevel heeft al gauw een Rc-Waarde van $1,3\text{m}^2\text{K/W}$.
- Bij dubbel glas (thermopane) wat je meestal tegenkomt is dit maar $0,37\text{ m}^2\text{K/W}$.
- Bij enkel glas is dit maar $0,18\text{ m}^2\text{K/W}$
- Dit is ook vaak de reden dat radiatoren onder de ramen zijn geplaatst om de koudeval te verminderen. Want door de ramen verlies je niet alleen veel warmte maar het geeft ook een oncomfortabel gevoel.

Oppervlakte temp binnenzijde ramen

we schakelen nu over naar U-waardes omdat dit eenvoudiger rekt en het is voor glas de standaard eenheid. ($U=1/R$)

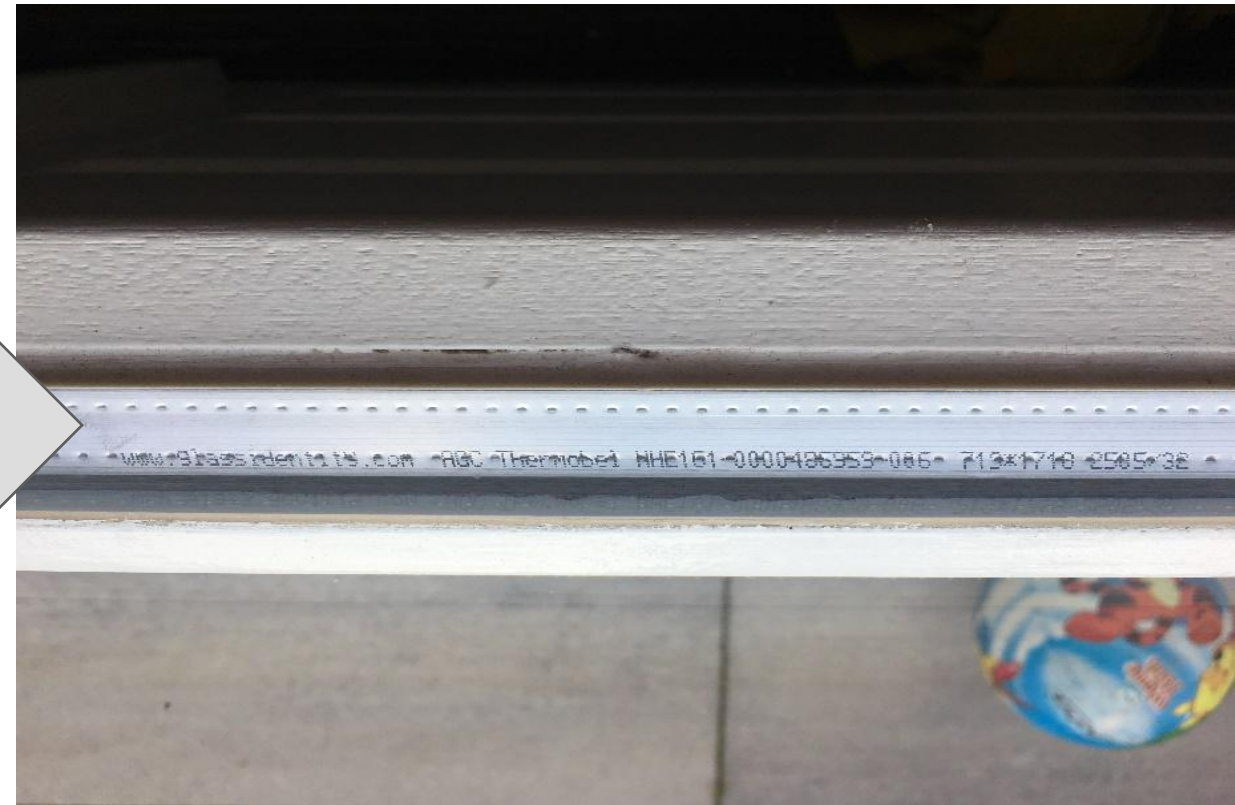
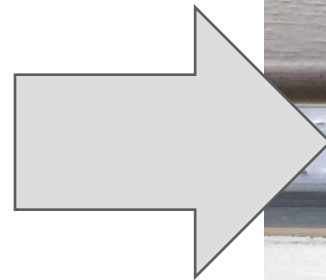
Hoe weet je wat voor glas er in de woning is geplaatst?

- Het **bouwjaar van de woning** zegt al veel, pas na 2015 zijn er eisen gesteld aan de U-waarde van glas, is je woning ouder, dan zit er waarschijnlijk gewoon dubbel glas in.
- **Vaak staat in de spouw van de ramen of het HR++ glas is**

Houd een aansteker of een brandende lucifer 5 tot 10 cm voor het raam en kijk naar de weerspiegeling van de vlammetjes in het raam. Je ziet 4 vlammetjes. Hebben alle vlammetjes dezelfde kleur? Dan heb je gewoon dubbel glas. Heeft het tweede of derde vlammetje een andere kleur (meestal roze of blauw)? Dan is het HR glas. Die andere kleur ontstaat door de coating van het glas. Met deze truc kun je alleen zien óf je HR-glas hebt, niet welk soort HR-glas.

Of meten:

$$U = 7,69 - \frac{T \text{ oppervlak binnen} - T \text{ buitenlucht}}{(T \text{ binnenlucht} - T \text{ buitenlucht}) \cdot 0,13}$$

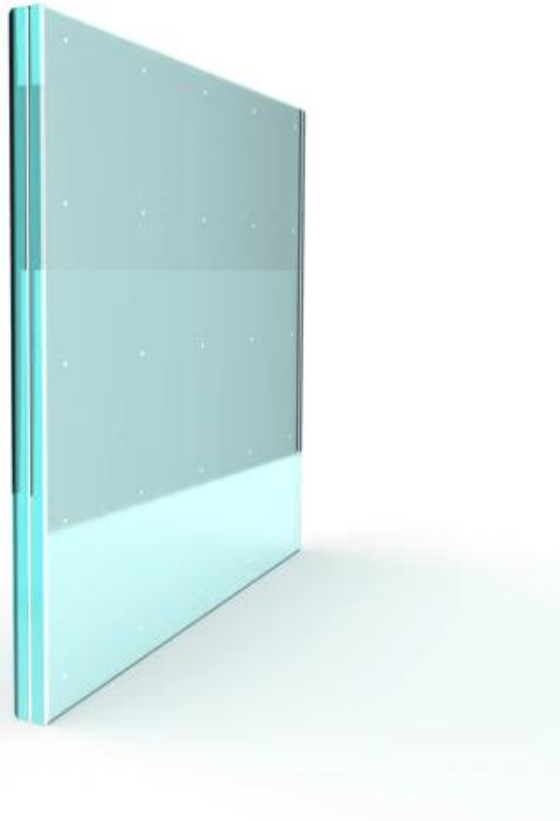
Dan is er ook nog HR+++

- Met dit **glas kom je in de buurt van de gevelisolatie** en zul je merken dat er nog nauwelijks sprake is van koudeval en het warmteverlies is nog minder dan bij HR++.
- Nadeel is wel dat het een **zwaardere en dikkere constructie** is die meestal **niet past in bestaande kozijnen** en in geval van een schuifpui kan de constructie dusdanig zwaar worden dat het systeem niet meer werkt.
- Gevolg is dat je dan niet alleen de **ramen maar ook de kozijnen moet vervangen**. Voordeel is wel dat op zowel kozijnen als de HR+++ ramen een **behoorlijke subsidie** zit.

Of vacuümglas

- Een vrij recente ontwikkeling is vacuümglas, waarbij twee glasplaten op 0,1 mm afstand van elkaar worden gehouden met **minuscule afstandhouders** (puntjes). Deze zijn alleen van dichtbij zichtbaar.
- **De ruimte tussen de glasplaten is vacuüm** getrokken waardoor er geen warmteoverdracht via convectorie meer mogelijk is.
- **De U-waarde is vergelijkbaar met HR+++**, echter de **dikte is maar 8mm** en deze ramen zijn dan ook een goed alternatief voor woningen (monumenten) of situaties (schuifpui) waar HR+++ niet mogelijk is. Nadeel is wel de prijs om en nabij de 600 Euro/m²

Maar ramen zijn natuurlijk ook belangrijk om andere redenen

Zo maak je de woning transparant, ze laten licht binnen en zeker in het voor- en najaar komt er gratis warmte binnen met het zonlicht, dat wil je graag zo houden. Daarvoor zijn onderstaande factoren belangrijk:

- **De zontoetredingsfactor of ZTA-waarde (g-factor)** van een raam of beglazingssysteem geeft de verhouding tussen de binnenkomende en de opvallende zonnestraling (zowel directe als diffuse straling). Voor blank enkel glas bedraagt de ZTA-waarde 0,8; voor HR++ glas bedraagt de ZTA-waarde tussen de 0,6 en 0,7.
- **De lichttoetredingsfactor of LTA-waarde van een raam-** of beglazingssysteem geeft de verhouding tussen de binnenkomende en de opvallende zichtbare zonnestraling bij een loodrechte invalshoek. Voor blank enkel glas bedraagt de LTA-waarde 0,9; voor HR++ glas bedraagt de LTA-waarde 0,7 tot 0,8.

Woning verduurzamen!

- Elke woning is anders
- Elke bewoner heeft andere wensen

Als je daadwerkelijk gaat beginnen:

- **Zorg dat je goed bent voorbereid!**

**Beantwoorden vragen
We zijn weer terug om...**

**Veldhoven
Duurzaam**

Vraag van Aad

Woonhuis, met dakplaten Unidek 2,5 (waarschijnlijk RC 2,5 , waarschijnlijk 7,5 - 9 cm dik).

- Prefab dak elementen — Dak elementen van Kingspan
- **Unidek** zijn hoogwaardige sandwichpanelen met een kern van EPS. **Unidek** Dak elementen zijn zeer geschikt voor het efficiënt en duurzaam isoleren van daken.

Vraag: adviseren jullie om deze nog extra te isoleren?

Woonhuis met volgende opbouw vloer op BG van beneden naar boven:

zand - plastic folie - 3 cm isolatie roofmate - 8 cm beton - leisteen tegel.

In de vloer ligt vloerverwarming met zwarte polyethyleen slangen, eind jaren 80.

Vraag: wat adviseren jullie:

- vloer eruit, extra isolatie aanbrengen en nieuwe vloerverwarming erin?
- Of oude vloerverwarming blijven gebruiken?
- of wellicht nieuwe vloerverwarming infrezen?

Vraag Clemens

Mijn vraag gaat vooral over isoleren van plekken waar je slecht bij kunt, bijv. achter schrootjes of gipsplaten.

Hoever moet je gaan met isoleren van niet gebruikte ruimtes?
Is isoleren van de waterput echt nuttig?

Veldhoven Duurzaam: lidmaatschap

- Veldhoven Duurzaam is een Vereniging en u kunt lid worden. Met uw contributie steunt u ons werk en maakt u mede een verdere verduurzaming van Veldhoven mogelijk
- Het lidmaatschap heeft deze voordelen:
- Adviezen zijn gratis (niet leden betalen 10 euro per advies)
- U kunt als lid hier in de site de speciale leden functies gebruiken, zoals het lenen en uitlenen van apparatuur en het bijhouden van uw verbruik.
- U krijgt als lid de nieuwsbrief.
- Leden worden uitgenodigd voor de jaarlijkse Algemene Leden Vergadering (ALV) en hebben daar stemrecht.

Veldhoven
Duurzaam

Dank u wel voor uw aandacht

- Voor meer informatie ga naar:
- www.veldhovenduurzaam.nl
- Of als u nog vragen heeft, stuur een mail naar:
- info@veldhovenduurzaam.nl

DISCLAIMER

- Dit is een presentatie van Veldhoven Duurzaam, een Vereniging van vrijwilligers.
- De inhoud van deze presentatie is bestemd voor persoonlijk, niet-commercieel gebruik.
- Veldhoven Duurzaam spant zich in om de informatie in deze presentatie zo nauwkeurig, volledig, juist en actueel mogelijk te laten zijn, en doet er alles aan om deze juist en actueel te houden, maar geeft daarvoor geen garanties.
- Aan de informatie in deze presentatie kunnen geen rechten worden ontleend.
- Veldhoven Duurzaam aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van informatie afkomstig van deze presentatie of door het gebruik van informatie, aangeboden producten en/of diensten waarnaar wordt verwezen.
- De intellectuele eigendomsrechten op alle eigen teksten en beelden op deze website zijn voorbehouden aan Veldhoven Duurzaam. Veldhoven Duurzaam maakt ook gebruik van openbare informatie (afbeeldingen en teksten), mocht dit op enigerlei wijze inbreuk doen op auteursrechtelijke beschermende werken, neem dan contact op met ons via info@veldhovenduurzaam.nl en wij zullen deze informatie direct verwijderen.
- Veldhoven Duurzaam behoudt zich het recht voor deze disclaimer te wijzigen.
- Vragen en/of opmerkingen over deze presentatie en/of de inhoud ervan horen wij graag. Zie de contactgegevens.